

Basisvoorstel Gelderse Energie Expertise Centra

Parijs, het Klimaatakkoord en het Gelders Klimaatplan bevatten ambitieuze afspraken voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot. In lijn met de internationale en nationale ambities werkt Nederland aan Regionale Energie Strategieën (RES); langjarige trajecten voor de productie van hernieuwbare energie en een beweging naar een klimaat-neutrale samenleving.

Ondernemersorganisaties ondersteunen de ambitieuze doelstellingen en werken actief mee aan de realisatie daarvan. Diverse stimuleringsprogramma's van regionale ondernemersorganisaties in Gelderland hebben afgelopen jaren laten zien dat deze resultaat opleveren. Reden te meer om continuïteit van de ondersteuning en opgebouwde kennis, ervaring en regionale netwerken te borgen.

Doelstelling Gelders Energieakkoord

Naast opwekking van hernieuwbare energie nopen de CO₂-doelstellingen tot een aanzienlijke beperking van de energievraag. De doelstelling van de partners in het Gelders Energieakkoord, waaronder de provincie Gelderland, de gemeenten en het bedrijfsleven, is een CO₂-reductie van 55% in 2030 ten opzichte van 1990. Dit betekent een enorme inspanning - ook van het bedrijfsleven - op het gebied van energiebesparing en duurzame opwekking. Kortom, de opgave voor bedrijven is immens.

Diverse stimuleringsprogramma's van regionale ondernemersorganisaties

Voor het bedrijfsleven is de energietransitie buitengewoon relevant, maar het is niet haar core business. Daarom kan het bedrijfsleven activiteiten slechts voor een deel op eigen kracht ontwikkelen. Onder andere is ondersteuning nodig vanwege lacunes in kennis, gebrek aan tijd, het organiseren collectieve aanpak en/of grotere projecten en soms voor de mogelijkheden om maatregelen te financieren.

'Energie Expertise Centra'

Onder de werktitel 'Energie Expertise Centra' bundelen de professionals en vertegenwoordigers van ondernemersaanpakken in diverse Gelderse regio's hoe we op duurzame wijze *'middelgrote en grote ondernemers en bedrijven op vooral bedrijvenparken collectief kunnen stimuleren en ondersteunen bij het verankeren van innovatie, duurzaamheid, energie en circulariteit in hun bedrijfsstrategie en bedrijfsvoering'*. Naast de informatie- en communicatiefunctie heeft een Energie Expertise Centrum meer in huis. Namelijk de mogelijkheid om ondernemers te ondersteunen bij individuele en collectieve energieprojecten. Er wordt gedacht aan zes regionale Energie Expertise Centra in Gelderland, aansluitend op bestaande initiatieven en in de praktijk herkenbare clustering.

Door ondernemers zelf gedragen en regionaal georganiseerde netwerkaanpak

Een 'Energie Expertise Centrum' is nu nog een concept in ontwikkeling. Met waar mogelijk een gemeenschappelijke basis-aanpak en regionaal in te kleuren. Het doel staat voorop: meer continuïteit en minder versnippering in communicatie richting ondernemers vanuit 'regelingen' en 'projecten', maar een door ondernemers zelf gedragen en regionaal georganiseerde netwerkaanpak om bedrijven goed te informeren en praktisch te ondersteunen bij energiebesparing, zon-op-dak en de warmtetransitie. Individueel waar dat moet, collectief waar dat kan. Gebaseerd op de couleur locale en daarbij maximaal gebruikmakend van succesvol gebleken aanpakken. Dus zo veel mogelijk van elkaar leren – zowel binnen als tussen regionale netwerken - en zo min mogelijk wielen opnieuw uitvinden.

Drie beoogde rollen voor Energie Expertise Centra:

1. E-team voor bedrijven.
2. Ondersteunen en uitvoeren projecten en programma's.
3. Vraagbundeling en advisering bij vraagstukken die individuele deelnemers overstijgen.

Van functionaliteiten naar middelen: modulaire opbouw

Wanneer we de in dit basisvoorstel beschreven functionaliteiten vertalen naar mogelijke middelen en vorming van de Energie Expertise Centra is een modulaire opbouw verstandig. Zowel om

keuzemogelijkheden te hebben in de wijze van organiseren, maar ook in de financiële dekking. Kortom, flexibiliteit.

Stappenplan

Voor de governance van een Energie Expertise Centrum stellen we voor in de zes Gelderse regio's kwartier te maken vanuit het onderstaande stappenplan:

1. In kaart brengen regionale stakeholders.
2. Contact leggen met voornamelijk bestuurders van ondernemersverenigingen, parkmanagementorganisaties en gemeenten.
3. Bespreken wensen vanuit de stakeholders en mogelijkheden, op basis van de hierboven beschreven elementen.
4. Vertalen naar een voorstel voor de opdracht van het Energie Expertise Centrum in die regio, inclusief regionale bekostiging, inrichten van de governance structuur en cofinanciering.

Uitgangspunten begroting

Een aantal uitgangspunten is van belang bij de begroting en vereiste financiering:

- Voor de informatierollen (energieloket/vraagbundeling & collectieve vraagstukken RES) zijn voornamelijk subsidieposten opgenomen gezien de aard van deze rollen.
- Voor de rol ondersteuning projecten en programma's (wat daadwerkelijk het verschil gaat maken in de CO₂-reductie) is een plus-optie opgenomen om daarin te willen investeren zodat ook de daadwerkelijke CO₂-reductie kan plaatsvinden.
- Voor vrijwel alle financieringscasussen geldt dat de verhouding privaat/kapitaal (bancair, ondernemers) 80% op deze investeringsvolumes bedraagt. De bekostiging van de daadwerkelijke maatregelen is waar de bijdrage van de ondernemers zit.

Wij wensen u veel leesplezier en staan open voor al uw vragen en suggesties.

De werkgroep Energiebesparing bij bedrijven en instellingen van het Gelders Energie Akkoord

Aanleiding

Onder de werktitel 'Energie Expertise Centra' verkennen de professionals en vertegenwoordigers van ondernemersaanpakken in diverse Gelderse regio's hoe we op duurzame wijze 'middelgrote en grote ondernemers en bedrijven op vooral bedrijvenparken collectief kunnen stimuleren tot en ondersteunen bij het verankeren van innovatie, duurzaamheid, energie en circulariteit in hun bedrijfsstrategie en bedrijfsvoering'.

Drie directe aanleidingen

Wij constateren drie directe aanleidingen voor de bovengenoemde ontwikkeling:

1. In de afgelopen jaren is er in Gelderland voor energiebesparing bij bedrijven en instellingen een projectmatige aanpak gekozen, zowel voor het stimuleren van energiebesparing bij bedrijven als versterkt toezicht en handhaving. Een samenvatting van de ervaringen met deze bedrijvenaankpak is te vinden in [bijlage 1](#). Over een toekomstige aanpak is de volgende quote vrij helder: "Er is behoefte aan collectieve support van de individuele deelnemers (ondersteuning bij opstellen pva's, aanvragen en beoordelen van offertes en begeleiding bij de uitvoering) en om daarvoor op een slimme wijze de krachten te bundelen." Sleutelwoorden als één loket, integraal en procesaanpak in plaats van een projectaanpak komen hierin steeds weer naar voren.
2. Verschillende bedrijvenkringen (niet te verwarren met bedrijventerreinenorganisaties) signaleren dat een stevigere rol nodig is van bedrijven in de maatschappelijke opgave om de energietransitie te realiseren. Dit zien we in:
  - De Achterhoek waar een voorstel voor een Energie Kenniscentrum Bedrijven (EKB) in de maak is.
  - De Cleantech Regio, waar de regiodealproject 'toekomstbestendige bedrijventerreinen' al een regionale expertpool en samenwerking met het Fieldlab Energietransitie bevat.
  - Fruitdelta Rivierenland, waar al meerdere collectieve aanpakken met steun van gemeenten lokaal worden opgepakt, diverse bedrijvenkringen hierin het voortouw nemen en het bedrijfsleven samen met Energie Samen Rivierenland kijkt naar continuering van de loketfunctie en projectontwikkelingsfunctie.
  - Regio Foodvalley, waar de Federatie Ondernemerskringen Valleiregio en VNO-NCW VeluweVallei het initiatief nemen tot een Energie Expertise Centrum.
  - Regio Arnhem Nijmegen, waar in De Liemers een procesaanpak bestaat en in Nijmegen waar vanuit de gemeente een initiatief is gestart voor zon-op-dak. Deze ingrediënten vragen ook om structurele inbedding.
  - Noord-Veluwe waar nu de vraag wordt gesteld of een procesaanpak nodig is.
3. Binnen vrijwel alle RES-sen worden doelstellingen opgenomen die gaan over daken van bedrijven en inwoners. Geconstateerd wordt dat binnen diverse RES-sen al wel een supportprogramma ontstaat voor en met het inwonersdeel, maar nog niet voor en met het bedrijvendeel. Participatie van bedrijven is echter wel randvoorwaardelijk voor het realiseren van de doelstellingen uit de RES-sen. Anders is papier erg geduldig...

Proces

De volgende processtappen worden gevolgd om te komen tot een duurzame regionale aanpak om bedrijven te stimuleren tot en te ondersteunen bij het verankeren van innovatie, duurzaamheid, energie en circulariteit in hun bedrijfsstrategie en bedrijfsvoering:

1. Verdere onderbouwing regionale behoefte
Voorgestelde actie - Een behoeftepeiling onder lokale ondernemersorganisaties zou in onze beleving de bestaande initiatieven vanuit de verenigingen breder en robuuster onderbouwen. Daar

zit dan wel de gedachte achter dat lokale ondernemersorganisaties (industriekringen, winkeliersverenigingen, parkmanagement, et cetera) een belangrijke intermediaire rol kunnen vervullen naar hun achterban, vooral in het mobiliseren daarvan. De combinatie van een aantal diepte-interviews, eventueel groepsgesprekken en mentimeter-peilingen in de vergaderingen van de regionale ondernemerskoepels (NVOO, SIKA, OCR, FOV, et cetera) en een korte enquête voor het toetsen van de bevindingen uit de interviews en gesprekken, zou een adequate onderzoeksstrategie kunnen zijn.

Wie – ondernemersorganisaties in de zes Gelderse regio's.

Wanneer – augustus 2021.

Resultaat – compleet beeld ondernemersverenigingen over support voor nut & noodzaak duurzame aanpak energietransitie bij bedrijven en support voor eigen bijdrage.

2. Nadere uitwerking functionaliteiten en 'Gelderse' basis

Voorgestelde actie – Op basis van het verslag van de startmeeting ([bijlage 2](#)) wordt een aantal scenario's voor de 'Energie Expertise Centra' uitgewerkt in termen van functionaliteiten, koppelingen aan bestaande initiatieven, ambitie en wijze van implementatie. Daarnaast wordt een aantal basisfunctionaliteiten voor de koppeling met de RES-sen uitgewerkt. Met als doel om de daarin beschreven doelstellingen te implementeren en de communicatie richting ondernemers over bestaande Gelderse en landelijke regelingen te stroomlijnen. Daarnaast gaan we in gesprek met Techniek Nederland en andere branches om te overleggen hoe we de uitvoerende partijen maximaal kunnen (ver)binden in de uitvoering, onder andere door de verdere uitrol van de door Techniek Nederland, Bouwend Nederland, NVDE, VNO-NCW en MKB-Nederland ontwikkelde open standaardmethode BespaarGarant.

Wie – per regio schrijft en denkt een expert mee uit de groep deelnemers aan de Deep Dive sessie van 9 april.

Wanneer – concept in juli en definitief in september 2021.

Resultaat:

- Scenario voor basisinzet om uitvoerende rol bedrijven binnen regio's en RES-sen te borgen.
- Regionale scenario's voor de regionale business case.

3. Gesprek met RES-sen over basisscenario en ondersteuning vanuit governance RES 2.0 (zie ook brief RES-sen)

Wanneer – ambtelijk in juli en bestuurlijk in september 2021.

4. Regionaal kwartiermaken

Voorgestelde actie – In iedere regio kwartiermaken vanuit een kernteam van drie of drie personen met als doel:

- Ronde langs stakeholders over a.) belang, b.) wensen, c.) rol, d.) verantwoordelijkheid, e.) inbreng van tijd (menskracht) en/of geld.
- Keuze en uitwerking regionaal scenario.
- Verkennen regionale en lokale financiersbronnen en de koppeling met bestaande functies.
- Uitwerken governance en begroting.

Wie – nader te bepalen per regio.

Wanneer – juni, juli, augustus, september, oktober 2021.

Resultaat – regionale business case en plan van aanpak.

Bekostiging van deze fase – vanuit regio's.

5. Start of stop regionale programma's

Afhankelijk van de resultaten van voorgaande stappen wordt wel of niet een GO gegeven aan het opstarten van de regionale invulling van het Energie Expertise Centrum.

Disclaimer vooraf

Een 'Energie Expertise Centrum' is nu nog een concept in ontwikkeling. Waarden- en vormvrij en regionaal in te kleuren. Het doel staat voorop: minder versnippering in communicatie richting ondernemers vanuit 'regelingen' en 'projecten', maar een door ondernemers zelf gedragen en regionaal georganiseerde netwerkaanpak om bedrijven goed te informeren en praktisch te ondersteunen bij energiebesparing, zon-op-dak en de warmtetransitie. Individueel waar dat moet, collectief waar dat kan. Gebaseerd op de couleur locale en daarbij maximaal gebruikmakend van succesvol gebleken aanpakken. Dus zo veel mogelijk van elkaar leren – zowel binnen als tussen regionale netwerken - en zo min mogelijk wielen opnieuw uitvinden.

De opgave, de scope, het doel

De ondernemer & energietransitie

Parijs, het Klimaatakkoord en het Gelderse Klimaatplan bevatten ambitieuze afspraken voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Het bedrijfsleven levert hier al jarenlang actief een bijdrage aan. In lijn met de internationale en nationale ambities werkt Nederland aan Regionale Energie Strategieën (RES); langjarige trajecten voor productie van hernieuwbare energie en een beweging naar een klimaat-neutrale samenleving. Naast opwekking van hernieuwbare energie nopen de CO₂-doelstellingen tot een aanzienlijke beperking van de vraag naar energie. De doelstelling van de partners in het Gelders Energieakkoord, waaronder de provincie Gelderland, is een CO₂-reductie van 55% in 2030 ten opzichte van 1990. Dit betekent een enorme inspanning - ook van het bedrijfsleven - op het gebied van energiebesparing en duurzame opwekking.

Ondernemers en hun vertegenwoordigende organisaties ondersteunen de transitie naar energie-neutraliteit en toekomstbestendig ondernemen. Ze zijn van mening dat het bedrijfsleven proactief betrokken moet zijn bij de energietransitie in het algemeen en de ontwikkeling en uitvoering van regionale activiteiten in het bijzonder. Deze activiteiten hebben betrekking op zowel energiebesparing als op duurzame opwekking. Niet alleen op individueel bedrijfsniveau, maar ook op het niveau van bijvoorbeeld bedrijvenparken, industriële locaties, winkelcentra of de regio.

Aanpassen maakt bedrijfsleven toekomstbestendig

- Bedrijfsleven krijgt hoe dan ook te maken met uitdagingen rond klimaat en grondstoffen.
- Via maatschappelijke druk (klanten, partners, omgeving), wet- en regelgeving, financiële druk (banken, financiers) of omdat het zelf wil.
- Het bedrijfsleven pakt dit op met stimuleringsprojecten en deelname aan regionale ontwikkelingen.
- Al is er veel bereikt, het bedrijfsleven is nog niet klaar, want het is energie-neutraal, noch circulair.
- Het bedrijfsleven kan deze transitie niet alleen bolwerken.

Opgaven:

Parijs, EU, Klimaatakkoord
Klimaatplan Gelderland
Regionale akkoorden, afspraken

Bedrijfsleven:

Ondernemers bedrijvenparken,
centrumondernemers,
ondernemersverenigingen

Projecten, initiatieven:

Regionale, provinciale, landelijke
stimuleringsprojecten

Wortel versus stok

Als het gaat om ondernemers, dan hebben early adopters en early majority inmiddels al forse inspanningen geleverd, soms aangespoord door stimuleringsprogramma's, en voorlichting om bewustwording te activeren (wortel)¹. Daarnaast onderneemt een klein deel van de ondernemers actie, daartoe aangezet door toezicht en handhaving in het kader van de Wet milieubeheer (stok). Het samenspel van stimulering en handhaving (wortel respectievelijk stok) is subtiel. Echte ondernemers nemen hun verantwoordelijkheid en ondernemen zelfstandig actie om te voldoen aan wettelijke regels of bovenwettelijke

¹ Link naar RVO – actueel overzicht Wet milieubeheer
Pagina 7 van 32

ambities. Een deel van het bedrijfsleven is echter nog onbekend met de opgave, hun kansen en hun plichten. Met voorlichting en stimuleringsprogramma's is in deze lacune te voorzien. Dit zal echter niet voldoende zijn om de 'laggards' in beweging te krijgen. Toezicht en handhaving zou zich op dit segment moeten richten, om daar de doorslag te geven.

Voor het bedrijfsleven is de energietransitie buitengewoon relevant, maar het is niet haar core business. Daarom kan het bedrijfsleven activiteiten slechts gedeeltelijk op eigen kracht ontwikkelen. Onder andere is ondersteuning nodig vanwege lacunes in kennis, gebrek aan tijd en soms voor de mogelijkheden om maatregelen te financieren. Diverse stimuleringsprogramma's van regionale ondernemersorganisaties in Gelderland hebben afgelopen jaren laten zien dat deze resultaat opleveren. Reden te meer om continuïteit van de ondersteuning en opgebouwde kennis, ervaring en regionale netwerken te borgen.

Uitdagingen voor het bedrijfsleven: de opgave

Er komen de komende jaren verschillende opgaven op ondernemers af ten aanzien van de energietransitie.

Optimalisatie samenspel stimulering en toezicht & handhaving

Het samenspel van stimulering en toezicht & handhaving kan verder geoptimaliseerd worden. Diverse stimuleringsprogramma's laten zien dat veel ondernemers zich ervan bewust zijn dat ze hun fossiel energieverbruik moeten verminderen. Door hun focus op het primaire proces, gepaard gaande met een enorme werkdruk, krijgt energie echter niet de prioriteit die het verdient. "Ondernemers weten wel dat ze energie moeten besparen en ze willen wel, maar het komt er niet van." Het zichtbaar maken van toezicht en handhaving – vergelijk snelheidscontroles – zal voor ondernemers een extra stimulans zijn om energiebesparing hoger op hun prioriteitenagenda te zetten.

De uitdagingen voor het bedrijfsleven

- Landelijk: [rapport](#) van Geest, voor ESR-sectoren – o.a. mkb – betekent 55% i.p.v. 49% bijna verdubbeling van ambitie (11 megaton extra) t.o.v. klimaatakkoord
- Landelijk: decentralisering staat uitvoering besparing in de weg, bij een Wet Milieubeheer die straks lokaal aanpasbaar is, haalbaarheid- en betaalbaarheid onder druk met huidige fondsstructuren (ook in Gelderland)
- Regionaal: RES-bod in 6 Gelderse regio's < 55% (!), wind grotendeels uitgesloten, vergrote ambitie zon op dak
- Regionaal: scope participatie in RES-sen te beperkt t.o.v. behoefte ondernemers
- Lokaal: soms uitsluiting van mogelijkheden duurzame opwek daar waar de behoefte is (Veluweflank, uiterwaarden)
- Lokaal: hoe om te gaan met verdeling (schaarse) collectieve warmtebronnen

**GELDERS
ENERGIEAKKOORD**

In het klimaatakkoord zijn doelen geformuleerd om Nederland richting klimaat-neutrale samenleving te transformeren. Het bedrijfsleven moet daar uiteraard een belangrijke rol in spelen. De bij de beoogde energietransitie te maken kosten zijn meer dan fors, zoals uit de Impactstudie is gebleken. De doelen (energieneutraal 2050, 49 % CO₂-reductie eind 2030) zijn niet onhaalbaar, maar vergen veel inspanning, investeringen, actie en ondersteuning. De Kamer van Koophandel heeft op haar site de [impact van het klimaatakkoord op het mkb en een tiental branches](#) inzichtelijk gemaakt en een overzicht gegeven van de [huidige opties voor de ondernemer](#).

Nieuwe stappen zijn nodig om de klimaatdoelstelling van Nederland te verhogen van 49 naar 55% minder broeikasgassen in 2030, zoals afgesproken in Europa en ook in Gelderland. Het onlangs verschenen rapport van de ambtelijke studiegroep onder leiding van Laura van Geest biedt inzicht in de te maken keuzes. De studie is vooral bedoeld voor het nog te vormen nieuwe kabinet, na de verkiezingen van 17 maart 2021. Het rapport geeft een overzicht van maatregelen om de 55% doelstelling te realiseren. In [bijlage 3](#) staan de maatregelen en de landelijke reactie van het bedrijfsleven hierop beschreven.

Naast deze majeure ontwikkeling speelt er nog een aantal voor ondernemers belangrijke uitdagingen in de energietransitie:

- De decentralisatie van de Wet milieubeheer, waarbij de kans bestaat dat er straks een lappendeken aan erkende maatregelenlijsten ontstaat.
- Het realiseren van de RES 1.0, waarin een grote verschuiving naar zon-op-dak heeft plaatsgevonden, maar waarbij we ons moeten realiseren dat alle zes Gelderse RES-sen hun bod nog baseren op de 49% CO₂-reductie.
- De participatie van ondernemers in de RES-sen verdient professionalisering, zoals bij de energie-coöperaties nu².
- Bundeling van vraag en aanbod van energie worden in de RES-sen en lokale inpassingskaders lang niet altijd mogelijk gemaakt; dit zien we vooral bij de industriële clusters op de Veluwe en langs de uiterwaarden.
- De betrokkenheid van bedrijven bij de lokale warmtevisies is in Gelderland zeer divers te noemen, terwijl hier juist een evident belang van bedrijven ligt.

En dan hebben we het nog niet gehad over de uitdagingen van energienetcongestie en hoe daarmee om te gaan als bedrijven op korte termijn uitbreidingsplannen hebben. **Kortom, de opgave voor bedrijven is immens, maar de organisatiegraad is hier nog niet op ingericht.**

Energie Expertise Centra als kans: doel en scope

Met bovenstaande opgave ligt er een kans voor open doel in Gelderland:

1. De bestaande body of knowledge rondom energie-expertise in Gelderland is enorm: met meer dan 25 uitgevoerde energiebesparingsprojecten, vele installateurs, smart energy hubs waar uitwisseling en opslag van energie plaatsvindt, zeven actieve Gelderse omgevingsdiensten, et cetera. De afgelopen jaren is deze body of knowledge gefragmenteerd ingezet om de doelstellingen in Gelderland te realiseren. **We bereiken deze doelen sneller als we deze kennis structureel inzetten.**
2. Uitvoering van beleid wordt meer en meer regionaal opgepakt of afgestemd. Dat geldt ook voor energiebeleid. Immers, dat gebeurt al in de RES-sen (duurzame opwekking van energie), de Wet milieubeheer (in aantocht) en de investeringen in de netinfrastructuur (per regionale netbeheerder) en de regionale en lokale warmtevisies. **Daarom is het logisch de bestaande body of knowledge regionaal in te zetten met ruimte voor couleur locale.** Dit maakt het mogelijk om de kennis van bedrijven aan te wenden voor de uitvoering van de RES 1.0 en de ontwikkeling van de RES 2.0.
3. Ondernemers komen nu eenmaal sneller in beweging als ze leren van hun buurman of buurvrouw en samen kunnen werken aan hun eigen energietransitie. Het communiceren van keuzes en mogelijkheden werkt meer stimulerend dan het communiceren van verplichtingen. **Daarom is het logisch de body of knowledge in te zetten gebaseerd op de behoefte van de individuele ondernemer en, waar mogelijk, samenwerkingsverbanden van ondernemers.**

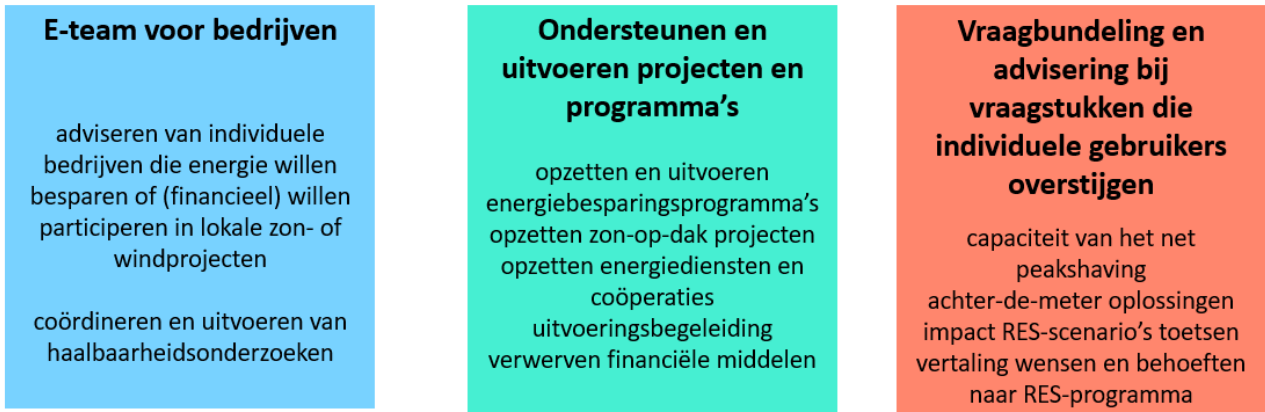
² Stemt overeen met de bestuurlijke doorstartnotitie RES-sen: “Met de oplevering van de RES 1.0 ligt er een document met een strategische richting, maar die kan alleen tot realisatie komen, wanneer er met de direct betrokkenen in de (zoek)gebieden een nadere uitwerking en invulling tot stand komt. In het traject richting RES 2.0 is het daarom noodzakelijk om veel meer het gesprek te voeren met inwoners, bedrijven en (lokale) maatschappelijke organisaties.”

Het doel van de Gelderse Energie Expertise Centra is zowel het mkb als grotere ondernemingen en instellingen op bedrijvenparken te stimuleren en te ondersteunen bij het verankeren van innovatie, duurzaamheid, energie en circulariteit in hun bedrijfsstrategie en bedrijfsvoering met CO₂-reductie als structureel resultaat.

De functie van Energie Expertise Centra

Drie rollen voor Energie Expertise Centra

Er zijn drie hoofdrollen te benoemen voor de Energie Expertise Centra. Deze staan hieronder weergegeven en worden daarna uitgewerkt.

Informatie voor & communicatie naar ondernemers

Een energieloket voor ondernemers helpt ondernemers op een onafhankelijke manier stappen te zetten richting duurzamer ondernemen. Het energieloket helpt ondernemers verder op weg bij concrete stappen voor duurzaamheid, en nadrukkelijk energiebesparing en -opwekking. Uit ervaring weten we dat een succesvol energieloket een aantal verschillende soorten werkzaamheden behelst.

1. Contact zoeken en houden met ondernemers

Het onderwerp duurzaamheid is een onderwerp dat bij veel ondernemers nog te ver van hun dagelijkse werkzaamheden staat. Het is daarom belangrijk om aansluiting te zoeken en te houden met deze ondernemers. De bestaande kanalen, in het bijzonder de ondernemersverenigingen, zijn zinvol om bij aan te sluiten.

2. Communicatie met doelgroepen

Via informatie worden ondernemers voorgelicht over de stappen die ze op het gebied van duurzaamheid kunnen en/of moeten maken. Het doel is dat ondernemers aan de slag gaan. Dit activeert vragen voor het energieloket. Voorbeelden van communicatie zijn:

- Het schrijven van artikelen en deze delen via onder andere de website, de lokale krant, digitale nieuwsbrieven vanuit ondernemersverenigingen en social media zoals LinkedIn.
- DEB.nl, de mkb-tool voor energiebesparing en verduurzaming en een onafhankelijk en kosteloos platform voor ondernemers. Het schept duidelijkheid in alle mogelijke energiebesparende investeringen.
- Het versturen van gerichte informatie via brieven over onder andere aanstaande wijzigingen in wet- en regelgeving.
- Het inzetten van campagnes voor het aanvragen van de SDE++, in het bijzonder voor zon-pv projecten.
- Het organiseren van informatieavonden en events voor ondernemers; als events niet fysiek mogelijk zijn, kan dit ook in de vorm van webinars.
- Het communiceren met of via de ondernemersverenigingen zorgt voor een versterking van de inhoud en de acceptatie. Niet alleen de overheid, waaronder de gemeente, maar ook de ondernemersvereniging wijst daarmee op het nut en de noodzaak van duurzaam ondernemen.

3. Voorlichting voor individuele ondernemers

Op het moment dat ondernemers zelf met vragen over duurzaamheid contact opnemen met het loket, ontstaat er een goed moment om aan te sluiten bij de ondernemer en die verder op weg te helpen met het vinden van antwoorden op de concrete vraag. Ook zal dit aan andere duurzaamheidsaspecten bijdragen. Ook de achterstand in het voldoen aan geldende wet- en regelgeving op dit gebied kan dan als risico worden benoemd.

De gesprekken gaan in op de bedrijfsstrategie, het pand, het productieproces en daarmee de keuzes die de ondernemer zou moeten maken. Ofwel, het benutten van kansen of het kiezen voor risico's.

4. Monitoren van duurzaamheidsmaatregelen

Het creëren en bijhouden van inzicht in hoeverre ondernemers werken aan of al voldoen aan bestaande doelen, waaronder het daadwerkelijk voldoen aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Vanuit het Rijk (RVO) wordt daartoe momenteel een datastelsel ontwikkeld waarmee ondernemers makkelijker hun gebouw- en energiedata uit diverse bronnen kunnen ontsluiten. Om deze vervolgens veilig te kunnen delen met hun adviseurs, uitvoerende partijen en handhavende instanties.

5. Corrigeren op niet naleven van regelgeving

Het samen met de gemeente en de omgevingsdienst afstemmen van de werkzaamheden. Een goed gecoördineerde wortel & stok methode blijkt zeer effectief te zijn:

- Het energieloket is de wortel: dit motiveert ondernemers om aan de slag te gaan, daarbij worden kansen en risico's benoemd. De risico's zijn de achterstand in het niet nakomen van geldende wet- en regelgeving.
- De omgevingsdienst zal, als stok achter de deur, bij controles de achterstand op de geldende wet- en regelgeving benoemen en in tweede instantie daarop handhavend acteren. Dit werkt urgentie verhogend.

Ondersteunen en uitvoeren projecten en programma's

“Met uw organisatie kunt u veel bereiken met duurzame energie. Maar waar begint u? Welke financiële voordelen zijn er te behalen? Hoe voldoet u aan de Informatieplicht die per 1 juli 2019 geldt? En hoe gaat u bijvoorbeeld om met een langdurig vergunningentraject?” Vragen die een ondernemer waarschijnlijk heeft als die aan de slag wil met het verduurzamen van de bedrijfsvoering.

Naast de informatie- en communicatiefunctie heeft een Energie Expertise Centrum meer in huis. Namelijk de mogelijkheid om ondernemers te ondersteunen bij individuele en collectieve energieprojecten. Hieronder schetsen wij een overzicht van de mogelijkheden die een Energie Expertise Centrum hiervoor heeft.

1. Uitvoeringsbegeleiding bij het nemen van energiebesparende maatregelen

- Energiescan

We komen door middel van een energiegesprek bij de ondernemer langs en maken een scan van het hele bedrijf om inzicht te krijgen in de besparingsmogelijkheden. We inventariseren wensen die aandacht vragen, zoals tochtplekken op de ramen of vochtplekken op de muur.

- Plan

Na de energiescan ontwikkelt de ondernemer een verduurzamingsplan, eventueel met ondersteuning van een expert van het Energie Expertise Centrum. Welk onderhoud is al gepland? We sluiten de verduurzamingsaanpak hierop aan. We houden ook rekening met de financiële kant: welke ruimte is er om te investeren en wanneer moet dit zijn terugverdiend?

- Uitvoering

Het unieke van deze aanpak is dat het verder gaat dan alleen de energiescan of het maken van het verduurzamingsplan. Ook bij de uitvoering biedt een Energie Expertise Centrum een helpende hand. Al in het bezit van een energiescan? Dan kan een Energie Expertise Centrum ook ondersteunen bij de uitvoering.

2. Financiering van energiebesparende maatregelen

Het krijgen van een financiering voor een duurzaam energie- of energiebesparingsproject kan een uitdaging zijn; er komt veel bij kijken. Welke soort financiering heeft een ondernemer bijvoorbeeld nodig? Is er een bepaalde subsidie waar een ondernemer recht op heeft? Kunnen de kosten in de onderzoeksfase gedekt worden? Er zijn twee soorten financiering van belang:

- De ontwikkelfase vergt investeringen om het project verder te brengen. Het Energie Expertise Centrum kan helpen door deze kosten voor te financieren met een energievoucher. We vragen deze kosten pas terug wanneer het project daadwerkelijk wordt gerealiseerd.
- Voor de uitvoering van energiemaatregelen is vaak financiering nodig. Dankzij de samenwerking van branches en koepels is zowel off-balance financiering alsook bancaire financiering met technische prestatiegarantie mogelijk.

3. Uitvoeringsbegeleiding bij realisatie van zon-op-dak bij individuele bedrijven

Het is evident dat voor het behalen van de doelstellingen een krachtige aanpak vereist is op ieder van de onderdelen. Hierbij wordt logischerwijs aangesloten bij lopende uitvoeringsplannen. Voor opwekking van duurzame elektriciteit is daarbij een aanzienlijke rol weggelegd voor dak gebonden zonne-energie:

- Het Gelders Klimaatplan gaat uit van een doelstelling van benutting van 40% van alle geschikte dakoppervlak, zowel bij woningen als bedrijfsgebouwen.
- In het Gelders Energieakkoord is een realisatieambitie van twee miljoen zonnepanelen opgenomen voor de periode 2019-2023. Vanuit de vijf sporen in het Gelders Klimaatplan zijn vooral duurzame opwekking, landbouw en bedrijven, instellingen en industrie aan zet om deze opgave te realiseren.
- De zes Gelderse RES-sen hebben medio 2020 ieder een concept-bod uitgebracht. Hierin ligt de primaire focus op (de ruimtelijke inpassing van) windparken en zonnenvelden. Echter, in elk bod wordt expliciet ingezet op grote dak gebonden zonne-systemen. In totaal wordt

uitgegaan van circa 1,36 TWh/jr, zijnde 0,44 Mton CO₂/jr ofwel zo'n 22% van de totale RES-opgave.

Een recente data-analyse laat zien dat het totale potentieel aan dak gebonden zonne-energie in Gelderland 12,5 TWh/jr bedraagt. Dit komt overeen met een CO₂-reductie van 4,6 Mton/jr. Dezelfde analyse laat zien dat circa 67% van dit potentieel afkomstig is van grotere daken, voornamelijk bedrijfspanden. Om de bovengenoemde doelstellingen te kunnen realiseren, is focus op bedrijfsdaken daarom onontbeerlijk. Anno 2020 is echter nog slechts zo'n 9% van het dakpotentieel in Gelderland benut.

Vanuit de regionale expertisecentra wordt, in samenwerking met het provinciale programma 'Verzilver uw dak', ingezet op de volgende ondersteunende functies:

- Kennisontwikkeling
  - Steeds meer gemeenten ontwikkelen samen met het lokale bedrijfsleven een uitvoeringsplan "zon-op-dak", maar tot op heden met wisselend succes. Het regionale Expertise Centrum Energie ondersteunt lokale stakeholders (gemeenten en bedrijfsleven) met de (door)ontwikkeling van lokale aanpakken door kennis en expertise aan te bieden, met als doel te komen tot een goed doordacht lokaal plan. Het plan moet aansluiten op lokale behoeften en omstandigheden maar toch voldoen aan een aantal uniforme standaarden:
    - Gedegen analyse van doelgroepen:
      - Bedrijven (op bedrijventerreinen en buiten bedrijventerreinen, bedrijfshallen, winkelketens), non-profitorganisaties, agrarische bedrijven.
      - Verdienmodellen: SDE++, de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking.
      - Financieringsmodellen: on-balance, off-balance (collectief).
    - Benadering van de totale keten: marktactivatie (inclusief communicatiestrategie), opstellen business case, projectondersteuning, financiering.
    - Identificatie van specifieke technische, financiële, organisatorische belemmeringen die de realisatie van dak gebonden zonnepanelen in de weg staan (bijvoorbeeld verzekering, energienetcongestie, rentabiliteit, financierbaarheid), evenals de vertaling van deze belemmeringen naar mogelijke oplossingen.
    - Rol- en taakverdeling lokale stakeholders. Bijvoorbeeld de gemeente of ondernemersvereniging als onafhankelijke publieke aanjager die lokale adviseurs in stelling brengt (zoals de gemeente Nijmegen nu al doet).
  - Bijdrage in middelen voor de implementatie van een lokaal uitvoeringsplan:
    - Een voldragen gemeentelijk uitvoeringsplan "zon-op-dak" dat voldoet aan onze kwaliteitscriteria (zie onder Kennisontwikkeling), gesteund vanuit een expertpool. De gemeente en provincies zijn hiervan subsidiënt. Dat geldt ook voor de ondernemersverenigingen.
    - Laaghangend fruit. Onder laaghangend fruit verstaan we projecten die met bestaand landelijk instrumentarium (SDE, Regeling Verlaagd Tarief) een haalbare business case opleveren, maar die in de ontwikkeling een 'zetje' nodig hebben. Om ervoor te zorgen dat dergelijke projecten daadwerkelijk de eindstreep halen, zetten we de Groeiversneller Zon voort, maar verbreden deze zodat ook niet-SDE-projecten ondersteuning kunnen krijgen. De Groeiversneller Zon wordt uitgevoerd door Oost NL. Voorgesteld wordt dat deze ook vanuit de Energie Expertise Centra inzetbaar is.

4. Uitvoeringsbegeleiding bij realisatie van zon-op-dak bij collectieven van bedrijven

Specifiek voor collectieve projecten is een andere vorm van ondersteuning nodig.

Samenwerkingsverbanden van bedrijven (en inwoners) gericht op het opwekken van groene

stroom met behulp van zonnepanelen op bedrijfsdaken hebben specifieke voordelen.³ Deze worden gefinancierd door dakeigenaren en buurtbewoners, die hierdoor rendement en/of korting krijgen op hun energierekening. De opgewekte stroom wordt verkocht aan een energieleverancier of deels zelf verbruikt.

Voor de uitvoeringsbegeleiding van deze projecten op lokaal niveau stellen we voor binnen de Energie Expertise Centra voort te borduren op de succesvolle aanpak in Tiel.⁴ Hier wordt de uitvoeringsbegeleiding bekostigd via een garantstelling vanuit de gemeente. Wij stellen voor om deze garantstellingsregeling in heel Gelderland te introduceren en vanuit het programma Verzilver uw dak een eenmalige (lokale) garantstelling beschikbaar te stellen, mits de gemeente dit ook doet.

5. Expertise bij duurzame opwekking van energie of verduurzamen warmteproces

Naast zon-op-dak en energie besparen krijgen ondernemers ook te maken met duurzame opwekking van elektriciteit of warmte voor eigen verbruik en/of voor teruglevering aan een elektriciteits- of warmtenet. Daarin wil het Energie Expertise Centrum met voldoende expertise kunnen voorzien. Welke expertise dat precies is, zal kunnen veranderen in de loop van de tijd. Ontwikkelingen in de huidige infrastructuur, in de toepassing van batterijtechnologie en andere vormen van opslag, eventuele wijzigingen in wetgeving en governance, zijn daarop van invloed. Voor de Gelderse gemeenten is een Expertteam Warmte actief, gefinancierd door o.a. de provincie. (www.expertteamwarmte.nl). Tijdens het regionaal kwartiermaken willen we onderzoeken hoe ook de Gelderse ondernemers deze kennis en ervaring kunnen benutten.

Vraagbundeling en advisering bij uitvoering RES 1.0 en inbreng RES 2.0

Regionale energiestrategieën focussen op de opwekking van hernieuwbare energie. Dit is complementair aan energiebesparing en de transitie naar duurzame warmte. Belangrijk uitgangspunt voor de RES is dat stakeholders, waaronder overheden, bedrijfsleven, onderwijs, koepelorganisaties en inwoners, intensief participeren in de totstandkoming en uitvoering van de RES. De regionale energiestrategieën worden door veel ondernemers gepercipieerd als ‘een feestje van de overheid’. Tegelijkertijd beseffen hun ondernemersorganisaties dat de impact van RES op het bedrijfsleven groot kan zijn. Het bedrijfsleven kan bijvoorbeeld mee-investeren in duurzame opwekking. Niet alleen in wind- of zonneparken, al dan niet als voorziening voor bedrijfsparken, maar zeker als het gaat om het benutten van bedrijfsdaken voor zonnepanelen. Daarnaast is het zekerstellen van een betrouwbare duurzame energievoorziening voor het bedrijfsleven uiterst relevant. Ondernemersorganisaties zitten daarom graag proactief aan de RES-tafels om de visie van het bedrijfsleven in te brengen. Ze willen ook een communicatiekanaal vormen naar hun leden om hen te informeren over en te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van regionale energiestrategieën. Ook hier hebben ze behoefte aan ondersteuning om het hoofd te bieden aan werkdruk in relatie tot kennislacunes.

Participatie RES

Strikt vanuit RES beschouwd houdt participatie van ondernemers in hoofdzaak in:

1. Meedenken en meepraten over de ruimtelijke impact van hernieuwbare energie.
2. Participeren in de ontwikkeling van hernieuwbare energie op parken, zoals windmolens en zonneparken. Rollen hierbij zijn (mede)financier, (mede)ontwikkelaar, (mede)exploitant.
3. Participeren in de vorm van het beschikbaar stellen van bedrijfsdaken e.d. voor opwekking voor eigen verbruik of voor afname door derden.

De behoefte van ondernemers aan ondersteuning is breder dan hulp bij participatie zoals hiervoor genoemd. Daarom is de integrale energieopgave vertrekpunt voor deze notitie.

³ www.energiesamen.nu/postcoderoossubsidie-sce

⁴ <https://www.ondernemerscooperatietiel.nl/zon-op-bedrijfsdaken/>

Het participeren van ondernemersorganisaties in de RES-sen behelst de volgende soorten werkzaamheden:

1. Communicatie met achterbannen

- a. Toetsen scenario's; in de regionale energiestrategieën worden ten aanzien van duurzame opwekking van energie diverse scenario's ontwikkeld en steeds verder uitgewerkt. Voor veel ondernemers zijn de consequenties van deze scenario's van belang voor de continuïteit van hun bedrijfsvoering. Het is daarom belangrijk om de scenario's te toetsen aan ondernemers(verenigingen). De bestaande kanalen, waaronder de ondernemersverenigingen, zijn dan een logische keuze om hiervoor te benaderen.
- b. Informeren; ondernemers moeten geïnformeerd worden over de (impact van de) RES-sen. In een ideale situatie gebeurt dat via de communicatiekanalen van de ondernemersverenigingen. Dat geldt in het bijzonder voor campagnes die gericht zijn op het realiseren van de zon-op-dak opgave in de RES-sen en eventuele campagnes.
- c. Marktconsultaties; de realisatie van de RES 1.0 vraagt om stevige coalities op locatieniveau. Daarom is het zinvol om vanuit een Energie Expertise Centrum marktconsultaties te (helpen) organiseren om maximale betrokkenheid van lokale marktpartijen te organiseren. Hiermee is het heel goed mogelijk om de doelstelling van 50% lokaal eigenaarschap bij duurzame opwekkingsprojecten te faciliteren.

2. Inbrengen kennis

- a. Vertaling wensen en behoeften naar RES-programmering; adviseren van ondernemersverenigingen met betrekking tot vraagstukken en knelpunten die individuele bedrijven overstijgen. Zoals de capaciteit van het elektriciteitsnet in de regio, de impact van RES-keuzes op het bedrijfsleven versus de vertaling van wensen en behoeften van bedrijven naar de uitwerking van de RES-doelstellingen in de RES 2.0.

3. Opzetten collectieve onderzoeken of projecten

- a. Inzet van tooling of haalbaarheidsonderzoeken; hierbij gaat het om bijvoorbeeld het inzetten van de ESAP-tool die Alliander ontwikkelt voor scenarioplanning van lokale energiesystemen of het starten van haalbaarheidsonderzoeken voor bijvoorbeeld smart-grids, peak shaving of achter-de-meter oplossingen.
- b. Innovatieve projecten starten.

Middelen, vorm en organisatie van Energie Expertise Centra

Van functionaliteiten naar middelen: modulaire opbouw

Wanneer we de in het vorige hoofdstuk beschreven functionaliteiten vertalen naar mogelijke middelen en vorming van de Energie Expertise Centra is een modulaire opbouw verstandig. Zowel om keuzemogelijkheden te hebben in de wijze van organiseren, maar ook in de financiële dekking. Hieronder hebben we de hierboven beschreven functionaliteiten vertaald naar een basis- en een plusscenario van de in te zetten middelen. Het basisscenario is randvoorwaardelijk voor een goed functioneren van de Energie Expertise Centra. Het plusscenario is afhankelijk van de ambitie van de stakeholders in de zes Gelderse regio's.

Energieoket voor Bedrijven

Basis of plus	Middel	Schaalniveau
Basis	Energieregisseur voor ondernemers	Regionaal
Basis	Adviseur energiegesprekken	Regionaal / lokaal
Basis	Communicatieadviseur	Gezamenlijke back office
Basis	Data-analist / onderzoeker	Gezamenlijke back office

Ondersteunen en uitvoeren projecten en programma's

Basis of plus	Middel	Schaalniveau
Basis	Energiebesparing – vouchers of cashback	Regionaal
Plus	Energiebesparing – prestatiegarantie met (off balance) financiering	Gezamenlijke back office, lokale keuze
Basis	Zon op dak - vouchers	Regionaal
Plus	Zon op dak – uitvoeringsbegeleiding met no cure, no pay fonds	Gezamenlijke back office, lokale keuze
Basis	Duurzame opwerk - expertteam opwek, opslag en uitwisseling	Regionaal

Vraagbundeling en advisering bij collectieve vraagstukken/ RES

Basis of plus	Middel	Schaalniveau
Basis	Coördinator RES & bedrijven	Gezamenlijke backoffice, regionaal
Basis	(bestuurlijke) Adviesgroep RES-sen	Regionaal
Plus	Haalbaarheids-onderzoeken	Regionaal
Plus	Innovatieve projecten	Gezamenlijke back office, lokale keuze

Toelichting

- Energieregisseur voor ondernemers
De energieregisseur voor ondernemers heeft een beeld van wat bij de lokale ondernemer speelt. Deze persoon heeft de regie over het totale proces, heeft contact met ondernemers, ondernemersverenigingen, de gemeente en de omgevingsdienst. Deze stemt af en is ook communicatief sterk en inspirerend voor betrokkenen.
- Communicatieadviseur
De communicatieadviseur zorgt voor informerende en inspirerende onafhankelijke informatie, waaronder artikelen, informatieavonden en events. Deze persoon stemt samen met andere betrokkenen af welke informatie gedeeld zal worden.
- Adviseur voor energiegesprekken
Deze persoon is een ondernemend type, weet wat bedrijfsvoering is en wat de vraagstukken van ondernemers zijn. Tegelijkertijd kan deze aansluiten bij de duurzaamheidsvraagstukken van de ondernemers en die vertalen naar de invloed op de bedrijfsstrategie van de betreffende ondernemers. Daarnaast kan deze adviseur de ondernemer voorlichten over concreet toepasbare maatregelen en verder op weg helpen bij het concreet realiseren daarvan. Er wordt zo veel mogelijk doorverwezen naar lokaal betrokken partijen die de maatregelen daadwerkelijk kunnen realiseren.
- Data-analist

De data-analist kan data verzamelen en daarmee inzicht geven in de stand van zaken, over het voldoen aan bestaande doelen, waaronder het daadwerkelijk voldoen aan geldende wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid.

- Energiebesparing – vouchers of cashback

In de ontwikkelfase zijn investeringen nodig om het project verder te brengen. Het Energie Expertise Centrum kan helpen door deze kosten voor te financieren met een energievoucher. We vragen deze kosten pas terug wanneer het project daadwerkelijk wordt gerealiseerd. We stellen voor binnen het Energie Expertise Centrum onderscheid te maken tussen een bijdrage aan begeleiding van energiebesparingsplannen en energievouchers.

- Energiebesparing – prestatiegarantie met (off-balance) financiering

Bedrijven en instellingen vinden het lastig om tot een betrouwbare en financierbare business case voor verduurzaming van hun specifieke gebouw te komen en de uitvoering daarvan met technische prestatiegaranties door hun uitvoerende partij te laten uitvoeren. Diverse betrokken brancheorganisaties (VNO-NCW, MKB-Nederland, Techniek Nederland, Bouwend Nederland en NVDE) introduceren daarom BespaarGarant⁵: de nieuwe open standaardmethode voor stapsgewijze ontzorging bij verduurzaming van utiliteitsgebouwen, waarin alle gekwalificeerde uitvoerende partijen en adviseurs kunnen meedoen.

Om daarbij off-balance (balans-neutrale) financiering van BespaarGarant projecten op grote schaal en op een laagdrempelige wijze mogelijk te maken, wordt met het Rijk en diverse (landelijke en provinciale) investeringsfondsen een publiek-private fondsstructuur opgericht.

Deze landelijke standaardisatie biedt belangrijke kansen voor synergie en versnelling van provinciale programma's en daarom nodigen wij provincie Gelderland in dit voorstel uit om:

- Bestaande Gelderse subsidieregelingen gericht op energiescans nadrukkelijk te verbreden naar ontzorging bij het vertalen van energiescans naar daadwerkelijke (betrouwbare en financierbare) verduurzamingsprojecten.
- Beschikbare Gelderse financieringsfaciliteiten/middelen in te zetten om vanuit de hierboven genoemde landelijke publiek-private fondsstructuur extra gunstige financieringscondities te creëren voor specifiek Gelderse bedrijven en instellingen. Daarmee kunnen zij verduurzamen zonder dat dit ten koste gaat van de investeringsruimte voor hun kerntaken.

- Zon-op-dak – vouchers

Met ondersteuning van De Groeiversneller kunnen bedrijven advies inhuren om van plan naar een bedrijfsdak vol zonnepanelen te komen. Alleen de dakeigenaar of de huurder (met toestemming van de eigenaar) van een pand, kan een voucher aanvragen.

Advies kan betrekking hebben op:

- Algemene begeleiding, om ondernemers te helpen de stappen te zetten die nodig zijn tot aan realisatie, bijvoorbeeld het opvragen en vergelijken van verschillende offertes van leveranciers/installateurs van zonnepanelen.
- Technisch advies, zoals met betrekking tot de dakbelasting of de aansluiting op het elektriciteitsnet.
- Financieel advies, bijvoorbeeld bij de keuze voor koop, huur of lease of het zoeken van financiering.

- Zon-op-dak – uitvoeringsbegeleiding met no cure no pay fonds

Op basis van opgedane praktijkervaringen kunnen verschillende mogelijkheden aangeboden worden:

- Vrijblijvend zonadvies door een onafhankelijk adviseur.
- Aanvraag SDE+ subsidie op no cure no pay basis.

---

⁵ www.bespaargarant.nl

- Tegemoetkoming gemaakte kosten constructeur wanneer blijkt dat een zonnestroominstallatie op grond van de constructieberekening niet gerealiseerd wordt.
- Voorinvestering in advieskosten uit een revolverend fonds, terugstorting na realisatie besparingsmogelijkheden.
- Begeleiding bij realisatie aan de hand van een gestandaardiseerd proces.
- Aanbieden lease- en andere financieringsconstructies voor de te plaatsen zonnestroominstallatie.
- Organiseren collectieve aanbesteding voor een groep bedrijven, lokaal of sectoraal georganiseerd.

Voor een aantal van deze opties hebben wij hieronder de financiële optie opgenomen om met een gemeentelijke & provinciale no-cure no pay regeling de voorfinanciering van de voorloopkosten collectieve trajecten te borgen

- Duurzame opwekking – expertteam opwekking, opslag en uitwisseling

Op basis van de behoeftepeiling onder de ondernemersverenigingen stellen we een expertteam voor dat binnen het Energie Expertise Centrum op regionaal niveau voorziet in specialistische kennis voor ondernemers.

Een regionale expertpool kan bestaan uit:

- Subsidieondersteuning.
- Ontwikkelen uitvoeringsplannen zon-op-dak.
- Expertise rondom netcongestie/netaansluitingen.
- Energiebesparingsadvies collectief en individueel (eerste prioriteit overheden).
- CO₂ en ketenefficiency (vaak vanuit markt vraag en duurzame profilering).
- Duurzame energieopwekking.
- Collectieve en innovatieve aanpakken en financieringsconstructies (bijvoorbeeld bedrijventerreinen, off-balance financiering).

En mogelijk ook:

- Duurzame mobiliteit en transport.
- Duurzame bedrijfsvoering, producten en diensten.

- Coördinator RES & bedrijven

Vanuit de RES komen veel uitdagingen op het bedrijfsleven af, waarvan ze de impact op hun bedrijf moeilijk kunnen inschatten. De coördinator RES & Bedrijven volgt de ontwikkelingen van de RES in de regio, signaleert nieuwe ontwikkelingen, beoordeelt de relevantie hiervan voor bedrijven op korte en lange termijn, stemt dit af met de ondernemersorganisaties in de regio en zorgt voor een adequate vertegenwoordiging vanuit het bedrijfsleven in de verschillende RES-werkgroepen.

- (Bestuurlijke) adviesgroep/adviseur RES-sen

De ondernemers en ondernemersorganisaties hebben gebrek aan tijd en kennis om de RES te doorgronden op inhoud en impact. De adviseur RES vertaalt de RES-ontwikkelingen naar inhoudelijk relevante informatie voor bedrijven, ondernemersorganisaties en branches. Deze adviseert de betrokken organisaties over oplossingsrichtingen en de te volgen koers, zodat zij als volwaardig partner kunnen participeren in het RES-proces.

- Haalbaarheidsonderzoeken/innovatieve projecten

Inzet van dynamische regelingen. Maak gebruik van technologische en slimme ontwikkelingen bij projecten voor zonnestroom en laadpalen door de inzet van dynamische regelingen en voorkom daarmee grootschalige pieken in het elektriciteitsnet.

Inzetten op flexibiliteit. Netbeheerders hebben steeds meer baat bij flexibiliteit in zowel opwekking als verbruik van elektriciteit. Als eigenaar van een zonnestroominstallatie kun je die flexibiliteit bieden. Dit kan zowel door op afstand het zonnepark af te schakelen door de netbeheerder (DER-

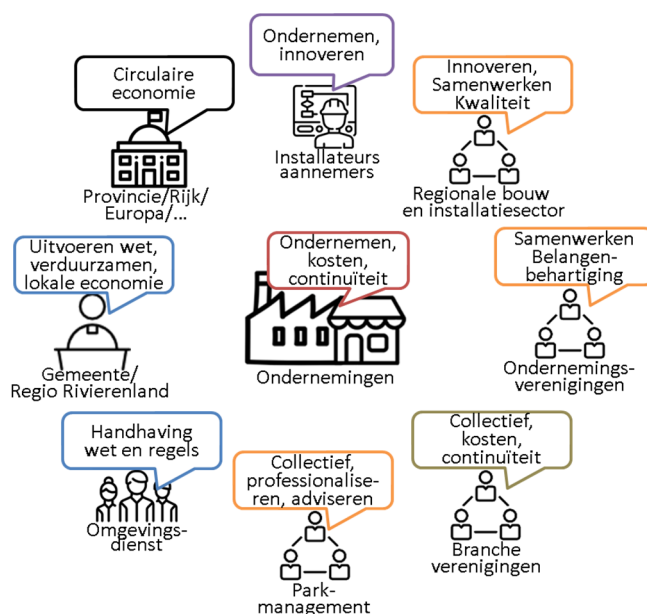
sturing), of door het aanbieden van flexibiliteit via een platform, bijvoorbeeld het GOPACS-platform.

Energie Expertise Centrum: van ondernemers voor ondernemers, samen met partners

Nu we weten welke middelen er nodig zijn om de functionaliteiten van een Energie Expertise Centrum in te kunnen vullen, komt de vraag aan de orde hoe dit (regionaal) te organiseren? In dit basisplan voor Gelderland gaan we in op de wijze hoe het energiespeelveld er nu uit ziet, welke stake- en shareholders van belang zijn en welke vragen regionaal van belang zijn om vast te stellen hoe de regionale governance er uit zou moeten zien.

Scenario's voor regionale inbedding en uitbouw (verhouding basis en regionale plus)

Regionaal speelveld

Het speelveld is weinig samenhangend en onoverzichtelijk. Denk bijvoorbeeld aan aanbieders van adviezen en oplossingen, eisen vanuit regelgeving, handhaving, financieringsmogelijkheden, klantwensen, bedrijfsruimten die gehuurd en dus niet in eigendom zijn en experimenten m.b.t. veranderingen in de lokale energie-infrastructuur. De energietransitie beïnvloedt uiteindelijk de continuïteit van ondernemingen.

Er zijn veel partijen bij betrokken, ieder met hun eigen belangen en prioriteiten. Centraal staat de ondernemer, die zich gesteld ziet voor de opgave om energiebesparing, energieopwekking en verduurzaming te realiseren in deze dynamiek. Dit zonder regie over het afstemmen van de belangen, ontwikkelingen en regelgeving op het ondernemersbelang.

Veel ondernemers hebben te weinig kennis en tijd om zich goed op de hoogte te stellen van wat kan en moet en hoe het kan, met als gevolg dat er (te) weinig maatregelen worden genomen en daarmee dus kansen gemist.

Scenario's voor regionale governance

Stappenplan

Voor de governance van een Energie Expertise Centrum stellen we voor in de zes Gelderse regio's kwartier te maken met het volgende stappenplan:

1. In kaart brengen regionale stakeholders (zie plaatje).
2. Contact leggen met voornamelijk bestuurders van ondernemersverenigingen, parkmanagementorganisaties en gemeenten.
3. Bespreken wensen vanuit de stakeholders en mogelijkheden, op basis van de hierboven beschreven elementen.
4. Vertalen naar een voorstel voor de opdracht van het Energie Expertise Centrum in die regio, inclusief regionale bekostiging, inrichten van de governance structuur en cofinanciering.

Lange termijn doel en regie

Ondernemers hebben de kennis en support om duurzame ontwikkeling te integreren in hun bedrijfsvoering. In de gewenste situatie weet de ondernemer welke stappen deze wil zetten op het gebied van energiebesparing, energieopwekking en verduurzaming, als integraal onderdeel van de bedrijfsvoering, opdat de ondernemer kan voldoen aan de regels en de kansen op verduurzaming kan verzilveren. Ondernemers kunnen terecht bij een centrum van en specifiek voor ondernemers dat hen informeert over en stimuleert tot het nemen van maatregelen. Dit centrum kan hen desgewenst langdurig ondersteunen en organiseert mogelijkheden om kennis te delen. Tevens brengt het de belangen van de verschillende partijen bij elkaar om zo krachten te bundelen en samenwerkingen aan te gaan. Wanneer de diverse partijen dit als gezamenlijk belang beschouwen, kan er een dynamiek worden georganiseerd waarin zaken als doorlichtingsmethodieken, kwaliteitsbevordering van leveranciers, financieringsconstructies, kennisdeling, projecten op bedrijventerreinen en ander instrumentarium kunnen worden ontwikkeld voor het bereiken van de gewenste situatie.

Voorgesteld doel van het Energie Expertise Centrum is: **‘De ondernemingen in de gemeente (regio) versterken door te zorgen dat deze zorgelozer, slimmer en betaalbaar energie kunnen besparen, CO₂ reduceren, duurzame energie opwekken, de kansen van verduurzaming kunnen verzilveren en voldoen aan de regelgeving op het gebied van energiebesparing’.**

Elk Expertise Energie Centrum zal opereren onder regie en verantwoordelijkheid van lokale ondernemersorganisaties (zoals SIKa, Lindus, et cetera) en VNO-NCW Midden. Het ligt voor de hand om een stuurgroep te vormen met een evenwichtige afspiegeling van de drie O’s, i.c. representanten van de shareholders. Daarmee herkent de doelgroep zich in het regionale Energie Expertise Centrum, dan wel de aansturing daarvan. Deze stuurgroep bewaakt de kaders van het expertisecentrum (ambitie, doelstellingen, uitvoering/realisatie) en adviseert de uitvoeringsorganisatie.

Uit ervaringen met de verschillende stimuleringsprojecten concluderen we dat herkenbaarheid en ‘nabijheid’ in belangrijke mate het succes bepalen. Ondernemers vertrouwen op de lokale en regionale organisaties die hen vertegenwoordigen. Het organiseren van ondersteuning op lokaal of regionaal niveau impliceert een tweede succesfactor; aansluiten bij de couleur locale. De aard en inrichting van de ondersteuning sluit dan aan bij de lokale behoeften en de cultuur waarin de ondernemers zich herkennen. De vraag hoe lokaal of regionaal de ondersteuningsstructuur moet zijn, is niet eenduidig te benoemen. Soms zal dat globaal gezien geheel of gedeeltelijk samenvallen met RES-regio’s en soms overschrijdt dat geheel of gedeeltelijk meerdere RES-regio’s. Het gaat om de verbinding, de netwerken en samenwerkingsverbanden.

Share & stakeholders & samenwerking

We maken onderscheid tussen share- en stakeholders. **Shareholders** zijn de primaire dragers van een Energie Expertise Centrum; hun (bestuurlijke) betrokkenheid geeft het Energie Expertise Centrum bestaansrecht. De shareholders van een dergelijk centrum zijn:

- Ondernemers: lokale ondernemersverenigingen zoals industriekringen, VNO-NCW Midden.

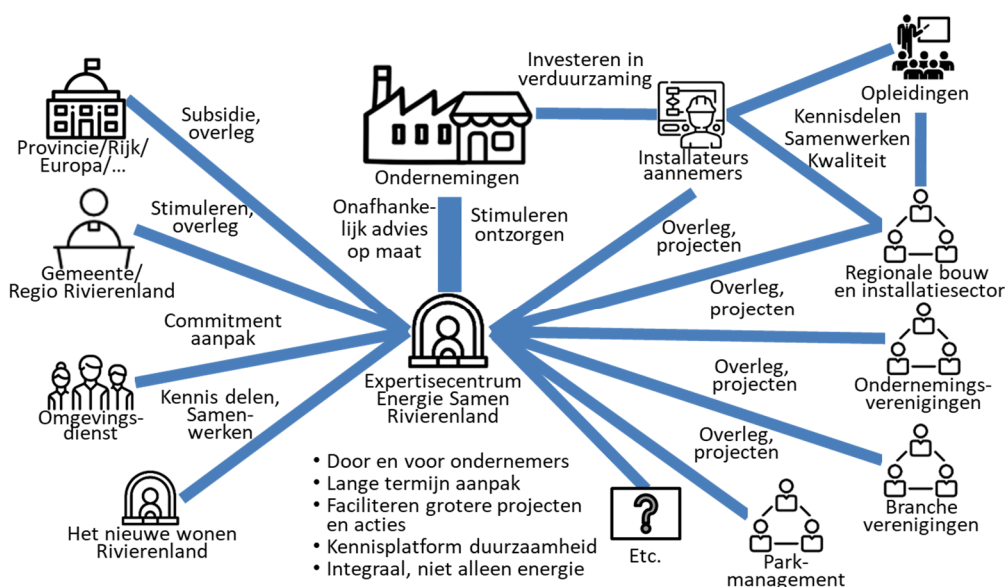
- Overheid: gemeenten, provincie Gelderland.
- Organisaties: omgevingsdiensten.

Behalve de genoemde shareholders zijn er ook **stakeholders**. Hun betrokkenheid is zeer gewenst, maar niet strikt noodzakelijk, gezien vanuit het bestaansrecht van een Energie Expertise Centrum:

- Het Gelders Energie Akkoord (GEA).
- Onderwijs- en kennisinstellingen, zoals HAN, Hogeschool Saxion, Universiteit Twente en mbo-onderwijs.
- Uitvoerende partijen.

De dynamiek die nodig is om samen met betrokken andere partijen dit doel te bereiken wordt georganiseerd vanuit een platform met de volgende kenmerken:

- Lokaal/Regionaal. Ondernemersverenigingen hebben een sleutelfunctie en creëren mede draagvlak voor het platform en stimuleren de leden.
- Kennisopbouw, kennisdeling en ontwikkeling samenwerkingen op de expertisegebieden (kan per regio anders ingevuld worden).
- Kennis van samenwerkingsmogelijkheden om lokale problematieken op te lossen/kansen te pakken.
- Langdurig ondersteunen van bedrijven en instellingen via informatie, maatwerkadviezen en begeleiding.
- Verdere verduurzaming en kansen in de ketens waarin bedrijven en instellingen opereren.
- Een sterke onderlinge netwerkfunctie waar ondernemers gelijkgestemden vinden, bedrijven en instellingen met vergelijkbare vraagstukken en problematieken en waar je van elkaar leert.
- Ontwikkeling van gezamenlijke aanpakken en producten door bedrijven en andere partijen.
- Verbinding met burgers en andere maatschappelijke partijen via kennis en gezamenlijke projecten.
- Het identificeren van kansen die energietransitie en verduurzaming van bedrijven en instellingen bieden en voor het aangehaakt zijn bij de ontwikkelingen die bovenlokaal en landelijk gaande zijn.
- (Toekomstig) gezamenlijk investeren in en beheren van assets op het gebied van energievoorziening en -infrastructuur.
- Screening, bemiddeling en advisering adviseurs, installateurs en aannemers. Stimuleren van sociale innovatie en kwaliteit bij leveranciers. Deze leveranciers kunnen uiteraard ook deelnemer worden aan het platform.

Het Energie Expertise Centrum bundelt expertise en coördineert activiteiten en samenwerkingsverbanden op het gebied van energiebesparing en verduurzaming. Het Energie Expertise Centrum is weliswaar 'voor en door' bedrijven, maar altijd in samenwerking met de omgeving. De ontwikkeling wordt bekostigd met de hiervoor beoogde subsidies. Uiteindelijk zullen bedrijven en instellingen een substantiële bijdrage leveren aan de bekostiging van het Energie Expertise Centrum door vooral de financiering van daadwerkelijke investeringen. Bij de opbouw wordt onderzocht hoe dit is te realiseren. Dit stelt ook eisen aan de door de bedrijven en instellingen ervaren toegevoegde waarde van het Energie Expertise Centrum.

Vragen om te beantwoorden bij het regionaal kwartiermaken:

Inhoudelijk

- Wie hebben er vanuit de wettelijke of beleidsmatige opgave een direct belang bij een Energie Expertise Centrum? Welke partijen zijn shareholders?
- Welke partijen kunnen het functioneren van het Energie Expertise Centrum beter maken? Anders gezegd: welke partijen zijn stakeholders?
- Wat is volgens share- of stakeholders de (kwantitatieve) ambitie van het Energie Expertise Centrum? In bijvoorbeeld termen van percentage bedrijven dat voldoet aan Wet milieubeheer binnen X-tijd of het aandeel zonnedaken binnen de (regio)gemeenten.
- Welke rol zien de share- of stakeholders voor zichzelf in het Energie Expertise Centrum? Zowel in de uitvoering van één van de drie rollen of in een bestuurlijke rol?
- Plusfuncties:
  - Is er behoefte aan beschikbaarheid van technische prestatiecontracten inclusief financiering voor de uitvoering van energiemaatregelen? Zo ja, is er bereidheid van partijen om mee te investeren in de hiervoor opgetuigde fondsstructuren (o.a. BespaarGarant)?
  - Is er regionaal behoefte aan uitvoeringsbegeleiding van zon-op-dak projecten? En is er bereidheid mee te investeren (gemeente) in de garantstelling op de voorloopkosten (waarbij de daadwerkelijke investering bij de ondernemer ligt in het geval van rendabele business cases)?
  - Is er behoefte om regionaal budget beschikbaar te hebben voor haalbaarheidsonderzoeken of innovatieve projecten om vraagstukken die voortkomen uit beleidsopgaven (bijvoorbeeld in de regionale energiestrategie)? Denk hierbij aan onderzoeken naar peak shaving of zonnefolie op bedrijfsdaken?

Governance

- Uitvoering:
  - Hoe kijken ondernemers(organisaties) aan tegen de betrokkenheid van de uitvoerende sector (o.a. installateurs en aannemers) in de rollen van informeren en uitvoeringsbegeleiding? En kan de markt hierin een risicodragende rol in het Energie Expertise Centrum innemen? Zo ja, hoe?
  - Wie zijn in de regio gekwalificeerde en gemotiveerde partijen om uitvoering te geven aan de drie functies?
- Besturingsmodel
  - Welke van onderstaande besturingsmodellen past bij een Energie Expertise Centrum in uw regio?
    - Formeel onderbrengen bij de RES (als penvoerder), mits ondernemers ook een bestuurlijke rol hebben binnen de regionale stuurgroep RES.

- Formeel onderbrengen onder de regionale samenwerking van ondernemers (al dan niet met één van de ondernemersverenigingen als penvoerder, mocht er geen gezamenlijke rechtspersoon zijn).
- Formeel onderbrengen onder de regionale Economic Board, met separate stuurgroep van de shareholders.
- Anders.

Financieel

- Basisactiviteiten:
  - Zijn er basisactiviteiten waarvoor er regionaal geen draagvlak is of een verminderd ambitieniveau?
  - Bij welke basisactiviteiten ziet de regio samenwerking met andere regio's voor zich om eventueel kostenvoordelen te realiseren?
  - Is men in de regio voorstander van inhuur of is samenwerking vanuit personele allianties ook bespreekbaar?
  - Is er vanuit ondernemersverenigingen bereidheid om inkind mee te financieren door eigen mensen in te zetten?
  - Is er vanuit marktpartijen (consultancy, aannemers, installateurs) bereidheid om inkind mee te financieren door eigen mensen in te zetten?
- Plusactiviteiten (zie verderop voor financiële beschrijving):
  - Welke gemeenten zijn bereid om lokaal een bijdrage te leveren aan een lokale SPV om de eigen onderneming te ondersteunen bij het off-balance financieren van concrete energiemaatregelen?
  - Welke gemeenten zijn bereid om lokaal mee te doen aan een garantieregeling voor de ondersteuning van collectieve zon-op-dak projecten?
  - Welke gemeenten zijn bereid om budget voor haalbaarheidsonderzoeken en innovatieve projecten op te nemen in de eigen programmabegroting?

Verhouding expertisecentra en de adviesbranche

De expertisecentra verbinden kennis en ervaring en coördineren activiteiten die gericht zijn op de gedeelde ambities en doelstellingen van ondernemers in een regio. Het Energie Expertise Centrum legt daartoe verbindingen met de vele stake- en shareholders, zowel in de regio als daarbuiten. Waar mogelijk wordt samengewerkt met andere initiatieven. De activiteiten krijgen vorm in projecten of programma's, opgezet op verzoek van en in samenwerking met shareholders. Voor de expertisecentra wordt per regio gedacht aan een slanke organisatie van, voor en door ondernemers, met een frontoffice en een backoffice. Het frontoffice bestaat uit een klein basisteam met een professionele coördinator en basiscapaciteit op inhoud en communicatie. De coördinator is verantwoordelijk voor de aansturing van activiteiten van het Energie Expertise Centrum (programma's, projecten, vraagbaak). De backoffice bestaat uit gekwalificeerde, gespecialiseerde externe experts (preferred partners) inzetbaar als 'flexibele schil'. Afhankelijk van behoefte en benodigde expertise worden de experts ingeschakeld bij de uitvoering van activiteiten. Voor de backoffice kan het Energie Expertise Centrum gebruikmaken van de diensten van kennisleveranciers uit de regio, denk aan adviseurs en energiecoöperaties zoals AGEM en Energie Samen Rivierenland.

Financiering van de Energie Expertise Centra

Benodigde financiering van de activiteiten in de provincie Gelderland

Subsidie   Publieke financiering   Bancaire/private financiering (ondernemer)

Een aantal uitgangspunten is van belang bij onderstaande begroting:

- Voor de informatierollen (energieloket/vraagbundeling & collectieve vraagstukken RES) zijn voornamelijk subsidieposten opgenomen gezien de aard van deze rollen.
- Voor de rol ondersteuning projecten en programma's (wat daadwerkelijk het verschil gaat maken in de CO₂-reductie) is een plusoptie opgenomen om daarin te willen investeren zodat ook de daadwerkelijke CO₂-reductie kan plaatsvinden.
- Voor vrijwel alle financieringscasussen geldt dat de verhouding privaat/kapitaal (bancair, ondernemers) 80% op deze investeringsvolumes bedraagt. De bekostiging van de daadwerkelijke maatregelen is waar de bijdrage van de ondernemers zit.

Begroting

Middel	Uren per regio (per jaar)	Uurtarief (euro)	Kosten per collectief of individuele organisatie	Out of pocket per regio (in euro per jaar)	Totaal per regio (in euro per jaar)	Totaal Gelderland (in euro per jaar)	Dekking vanuit klimaatplan Gelderland (in euro per jaar)	Dekking vanuit energiefonds Gelderland	Dekking van uit RES-sen (in euro per jaar)	Dekking vanuit regio-gemeenten (in euro per jaar)	Dekking vanuit regionaal bedrijfsleven
BASIS Energieregisseur voor ondernemers	576	90		5000	56840	341040	120000		60000	120000	41040
BASIS Adviseur energiegesprekken	768	80		2000	63440	380640	135000		60000	135000	50640
BASIS Communicatieadviseur	384	80		10000	40720	244320	90000		30000	90000	34320
BASIS Data-analist onderzoeker (gezamenlijk met 6 regio's)	192	100		2000	21200	127200	60000		0	60000	7200
BASIS Begeleiding energiebesparingsplannen			1000	10000	10000	60000	30000		0	30000	0
BASIS Energievoucher (garantstelling individuele begeleiding bedrijven)			1500	75000	75000	450000	0	225000	0	225000	0
PLUS Energiefonds (Bespaargarant) -				500000	500000	3000000	0	1800000	0	1200000	0
BASIS Zon op dak voucher /groeiversneller				60000	60000	360000	360000	0	0	0	0
PLUS Uitvoeringsbegeleiding zon op dak (no cure no pay fonds /				240000	240000	1440000	0	720000	0	720000	0
BASIS Expertpool duurzame opwek (waaronder zon op dak)	576	90			51840	311040	60000	0	120000	120000	11040
BASIS Coordinator RES & bedrijven	576	90		5000	56840	341040	150000	0	150000	0	41040
BASIS Adviesgroep RES-sen											
PLUS Haalbaarheidsonderzoeken				50000	50000	300000	120000	0	60000	120000	0
PLUS Innovatieve projecten				50000	50000	300000	120000	0	60000	120000	0
Totaal				1009000	1275880	7655280	1245000	2745000	540000	2940000	185280
Per regio							207500	457500	90000	490000	30880

Toelichting op de begroting

- Energieregisseur voor ondernemers – uitgangspunt is een regionale spelmaker die minimaal 12 uur per week beschikbaar is voor het coördineren van het Energie Expertise Centrum.
- Adviseur energiegesprekken – uitgangspunt is dat dit een technisch onderlegde expert is (EPA-U of EPA-W) die 16 uur per week beschikbaar is en ook regionaal bekend is.
- Communicatieadviseur – dit zijn regionaal ingevoerde communicatieadviseurs die bekend zijn met het communiceren binnen een ondernemende omgeving en acht uur per week beschikbaar zijn.
- Data-analist – deze specialist wordt namens alle regio's ingehuurd om te ondersteunen bij data-analyse en monitoring en heeft per regio vier uur per week beschikbaar.

- Begeleiding energiebesparingsplannen – dit betreft regionaal beschikbaar budget om jaarlijks te gebruiken om gemiddeld acht tot tien keer begeleiding in te kunnen zetten voor het realiseren van energiebesparingsplannen van gemeenten, bedrijventerreinen of maatschappelijk vastgoed.
- Energievoucher – dit betreft een voucher van 1500 euro die als garantstelling beschikbaar komt om ondernemers te begeleiden bij de uitvoering van een energiebesparingsplan en te zorgen dat deze tot realisatie komt. De inzet hiervoor kan worden gepleegd vanuit het expertteam duurzame opwekking of een marktpartij (vaste installateur of adviseur ondernemer) en wordt standaard meegenomen in de business case. Pas als de business case niet realiseerbaar is, wordt de voucher verzilverd. Hiermee kunnen jaarlijks per regio een veelvoud van 50 bedrijven zonder financiële drempel worden ondersteund om tot realisatie te komen. Deze inzet komt in de plaats van de huidige stimuleringsregeling energiebesparing bij bedrijven en instellingen. Het betreft hier een garantstelling, wat inhoudt dat er aan het eind van het jaar sprake van vrijval kan zijn.
- Energiefonds – dit betreft een jaarlijkse dotatie vanuit zowel het energiefonds of perspectieffonds (in beheer bij Oost NL) alsook de lokale of regionale energiefondsen van gemeenten. Hiermee wordt volgens een standaard prestatiecontract de financiering van daadwerkelijke maatregelen geregeld. Het betreft hier dus een kapitaalverstrekking en geen subsidie of garantstelling.
- Zon-op-dak voucher/groeiversneller zon – om zon-op-dak projecten die met bestaand landelijk instrumentarium (SDE, Regeling Verlaagd Tarief) een haalbare business case opleveren, maar die in de ontwikkeling een ‘zetje’ nodig hebben om te versnellen, zetten we de Groeiversneller Zon voort. Wel verbreden we deze zodat ook niet-SDE-projecten ondersteuning kunnen krijgen. Deze bedragen 5000 euro per project, zodat er regionaal 12 projecten per jaar kunnen worden ondersteund.
- Uitvoeringsbegeleiding zonop-dak – dit betreft een jaarlijkse dotatie vanuit zowel het energiefonds of perspectieffonds (in beheer bij Oost NL) alsook de lokale of regionale energiefondsen van gemeenten of de programmabegroting van de gemeenten. Het gaat hier om een garantstelling en geen kapitaalverstrekking van maximaal 80.000 euro per project. Hiermee kunnen de regionale expertisecentra bedrijventerreinen of -clusters ondersteunen bij de realisatie van collectieve zon-op-dak projecten. De ondersteuningskosten worden standaard meegenomen in de business case. Pas als de business case niet realiseerbaar is, wordt de garantstelling verzilverd. Hiermee kunnen jaarlijks per regio een veelvoud van drie bedrijvendusters zonder financiële drempel worden ondersteund om tot realisatie van collectieve verduurzamingsprojecten te komen.⁶
- Expertpool duurzame opwekking – dit zijn regionale experts uit zowel publieke als private sector die op advies van het Energie Expertise Centrum inzetbaar zijn om met de meer ingewikkelde vraagstukken mee te kijken en te adviseren. Per regio adviseren wij om minimaal vijf experts paraat te hebben die per jaar 576 uur beschikbaar zijn.
- Coördinator RES & bedrijven – dit zijn experts die een goede verbindingsrol vervullen tussen de ondernemers(verenigingen) en de RES (ophalen van collectieve knelpunten en/of kansen, inbrengen van behoefte en vraag aan duurzame opwekking, verbinden aan de opwekkingslocaties) en bij voorkeur ook vanuit ondernemersverenigingen inzetbaar zijn. Per regio hebben deze experts 12 uur per week beschikbaar om deze rol te kunnen vervullen.
- Adviesgroep RES-sen – nader te bepalen bij het regionaal kwartiermaken.
- Haalbaarheidsonderzoeken – dit betreft out of pocket budget om per (RES-)regio haalbaarheidsonderzoeken uit te voeren naar collectieve oplossingen.
- Innovatieve projecten - dit betreft out of pocket budget om per (RES-)regio innovatieve projecten te starten.

Scenario's en vragen voor (regionale) financiering

⁶ <https://nos.nl/artikel/2395161-bedrijven-gaan-warmte-kou-en-stroom-uitwisselen-in-amsterdam>

Voor de financiering van de Energie Expertise Centra adviseren wij de volgende procesvoorstellen:

- 1) We bespreken dit plan met de werkgroep die dit plan voorbereidt, de betrokken provinciale medewerkers evenals de coördinator van de community of practice regionale samenwerking. Hier bespreken we in eerste instantie de gewenste kwaliteit en kwantiteit van de Energie Expertise Centra (ambitiebepaling) en de wenselijkheid van de activiteiten die tot het plus-programma behoren.
- 2) In september 2021 leggen we dit plan bestuurlijk voor aan de bestuurders van provincie en RES-sen en vragen hen als volgt te besluiten:
  - a. GS voor te stellen om akkoord te gaan met het plan en op te nemen in de begroting van het programma industrie en bedrijven in het Gelderse klimaatplan voor 2022 en 2023, onder de voorwaarde(n) dat:
    - i. De verhoudingen tussen de cofinanciering van andere partijen op gelijk niveau blijft. Mocht bij het regionaal kwartiermaken blijken dat de inzet hiervoor daalt, dan zal ook de provinciale bijdrage bijgesteld worden.
    - ii. Hiermee ook de integratie van de zon-op-dak (Verzilver uw dak) in het 2^e deel van de coalitieperiode is geborgd.
    - iii. De uitkomsten van het regionaal kwartiermaken en de bestuurlijke toezeggingen voor 31-12-2021 regionaal geregeld zijn.
  - b. GS en Oost NL voor te stellen akkoord te gaan met het plan en op te nemen in het Perspectieffonds Gelderland, waarbij de garantstellingen uit het ontwikkelbudget worden gefinancierd en de kapitaalinjectie vanuit het perspectieffonds.
  - c. De stuurgroep van de zeven RES-sen voor te stellen akkoord te gaan met het plan en de regionale bijdrage op te nemen in de begroting voor 2022 en 2023.
- 3) Vanaf september tot en met november vindt in de zes Gelderse regio's het regionaal kwartiermaken plaats, waarbij ook de financiële vragen (zie vorig hoofdstuk) worden beantwoord.
- 4) In december vindt een overleg plaats van bestuurders van provincie, RES-sen, regio's en regionale ondernemersorganisaties om de inzet te bekrachtigen.

BIJLAGE 3 – Inzet bedrijfsleven 55% CO₂-reductie

Onlangs is het Rapport van Geest gepubliceerd met opties voor Nederland om aan de Europese doelstelling van 55% CO₂-reductie in 2030 te kunnen voldoen. Onderstaand staat in het kort de inzet van het bedrijfsleven.

De genoemde maatregelen zijn hieronder staccato weergegeven (zie voor uitgebreidere beschrijving [annex 5](#) van het rapport):

Maatregel		Essentie	Reactie
38	Verhogen tarief energiebelasting gas.	Draaien aan twee knoppen: - Belasting meer o.b.v. CO ₂ ↓ dan nu. - Gas duurder en elektriciteit goedkoper.	Ja, mits redelijker verdeling lasten (huidige ODE en EB afbouwen) en beter draagvlak.
39	Stimulering hybride warmtepompen.	Voor woningeigenaren d.m.v. communicatie, extra subsidie of normering meer hybride.	Ja, graag ook voor mkb.
43	Financieringsfonds maatschappelijk vastgoed.	Financieringsmiddelen om sectoren van maatschappelijk vastgoed te helpen.	Ja, ook voor mkb (zie ook 'Investeringsfonds' waar we nu met EZK over spreken.
44	Energieprestatie-eisen nieuwbouw industriële gebouwen.	Er gelden nu geen eisen, die zouden er wel moeten komen.	Nee, praktisch moeilijk uitvoerbaar (grote verschillen) en CO ₂ ↓ overschat (deel is onverwarmd). Breed stimuleringsprogramma is veel effectiever.
45	Bijmengverplichting groen gas.	Gasleveranciers moeten bijmengen met ...% groen gas en duurzame waterstof.	Ja, maatregel om geleidelijke fossiel↓ en vergt geen investeringen.
47	Stimuleren en opschalen markt totaalontzorging.	Om onzekerheid en risico's te verkleinen, moeten we financieel/technisch ontzorgen.	Ja, hier spreken wij momenteel ook met EZK over. Maar ook aandacht a.u.b. voor rentabiliteit. Uit MKB-Impacttoets bleek dat dit nu juist het grootste knelpunt is! Daarom: pakketten met max-tvt vijf jaar.
48	Stimulering aansluiting duurzame warmte.	Subsidie voor particuliere woningeigenaren voor aansluiting op warmtenet.	Ja, mits ook voor mkb.
49	Investeringsbijdrage duurzame warmte.	Subsidie voor aansluiting op duurzame warmtesystemen.	Ja, mits ook voor mkb.
52	Intensiveren toezicht en handhaving energiebesparingsplicht.	Extra capaciteit (menskracht) beschikbaar stellen aan bevoegd gezag.	Ja, mits uniforme en met bedrijfsleven afgestemde uitvoering, om te zorgen dat bedrijven die niets/weinig doen worden bezocht. Zie hiervoor eerdere hulpprogramma's voor (van?) gemeenten.

Deep Dive Energie Expertise Centra

Uitwerking kennisleverancier en adviseur

1. Aanleiding

Op 9 april 2021 hebben we een Deep Dive Energie Expertise Centra gehouden. De gespreksleiders waren Christian Lorist, Joost Straat en Jan Straatman.

Aanleiding zijn de volgende constatering:

- In de afgelopen jaren is er in Gelderland ten aanzien van energiebesparing een projectmatige aanpak gekozen, zowel voor het stimuleren van energiebesparing bij bedrijven als versterkt toezicht en handhaving. Een samenvatting van de ervaringen bij de bedrijvenaankpak is te vinden in de bijlage. Over een toekomstige aanpak is de volgende quote vrij helder: “Collectieve support van de individuele deelnemers (ondersteuning bij opstellen pva’s, aanvragen en beoordelen van offertes, begeleiding bij de uitvoering en daarvoor op een slimme wijze de krachten bundelen.” Sleutelwoorden als 1 loket, integraal en procesaanpak in plaats van een projectaanpak komen hierin steeds weer naar voren.
- Vanuit verschillende bedrijvenkringen (niet te verwarren met bedrijventerreinenorganisaties) wordt gesignaleerd dat een stevigere rol nodig van bedrijven in de maatschappelijke opgave om de energietransitie te realiseren. Dit zien we in:
  - o de Achterhoek waar een voorstel voor een Energie Kenniscentrum Bedrijven¹ in de maak is;
  - o de Cleantech Regio, waar een regiodeal project toekomstbestendige bedrijventerreinen al een regionale expertpool en samenwerking met het Fieldlab Energietransitie bevat;
  - o Fruitdelta Rivierenland, waar reeds meerdere collectieve aanpakken met steun van gemeenten lokaal worden opgepakt, diverse bedrijvenkringen hierin het voortouw nemen en het bedrijfsleven samen met Energie Samen Rivierenland kijkt naar continuering van de loketfunctie en projectontwikkelingsfunctie;
  - o Regio Foodvalley, waar de Federatie Ondernemerskringen Valleiregio en VNO-NCW VeluweVallei het initiatief nemen tot een Energie Expertisecentrum;
  - o Regio Arnhem Nijmegen, waar in de Liemers een procesaanpak bestaat, in Nijmegen vanuit de gemeente een initiatief is gestart voor zon op dak; ingrediënten die ook om structurele inbedding vragen;
  - o Noord Veluwe waar nu de vraag wordt gesteld of een procesaanpak nodig is.
- Binnen vrijwel alle RES-sen worden doelstellingen opgenomen die gaan over daken van bedrijven en inwoners. Geconstateerd wordt dat binnen diverse RES-sen al wel een supportprogramma ontstaat voor en met het inwonersdeel, maar nog niet voor en met het bedrijvendeel. Dit is wel *randvoorwaardelijk* voor het halen van de doelstellingen uit de RES-sen. Anders is papier erg geduldig...

---

¹ SIKA en VNO-NCW Achterhoek verkennen de mogelijkheid om de stimulerende en ondersteunende rol in te vullen, waarbij bij voorkeur doorgebouwd wordt op het beschikbare fundament, de body of knowledge. Zij onderzoeken de haalbaarheid om de gebundelde krachten van AOD en eventueel Agem onder te brengen in een programma, dat we voor het gemak de werktitel ‘Energie Kenniscentrum voor het Bedrijfsleven’ (EKB) meegeven. Het werkgebied is de RES-regio Achterhoek en bestaat uit 8 gemeenten. In het EKB worden de krachten gebundeld van ondernemers en hun lokale ondernemersorganisaties, overheid en kennisinstellingen, de zogeheten 3 O’s. Uitgangspunt voor de activiteiten van het EKB is vraagsturing vanuit de ondernemers in hun ambitie om bij te dragen aan het energieneutraal maken van de Achterhoek.

Onder de werktitel 'Energie Expertise Centra' verkennen de professionals en vertegenwoordigers van ondernemersaanpakken in diverse regio's hoe we 'middelgrote en grote ondernemers en bedrijven op met name bedrijvenparken kunnen stimuleren en ondersteunen bij het verankeren van innovatie, duurzaamheid, energie en circulariteit in hun bedrijfsstrategie en bedrijfsvoering' op duurzame wijze.

Disclaimer vooraf

Een 'Energie Expertise Centrum' is nu nog een concept dat in ontwikkeling is. Waarden en vormvrij en regionaal in te kleuren. Het doel staat voorop: minder versnippering in communicatie richting ondernemers vanuit 'regelingen' en 'projecten', maar een duurzaam ingebedde programmatische aanpak om bedrijven te informeren en te ondersteunen bij energiebesparing, zon op dak en de warmtetransitie. Individueel waar dat moet, collectief waar dat kan. Gebaseerd op de couleur locale. De Deep Dive is bedoeld om de diverse regionale wensen en initiatieven de waardering te geven die het simpel verdient als ondernemersverenigingen hun rol willen pakken.

Deelnemers waren:

Genodigden	
Aanwezig	
Chris Lorist	lorist@vno-ncwmidden.nl
Jeroen Willems	jeroen@econnetic.nl
Emile Pilage	e.pilage@nijmegen.nl
Anne ten Brummelhuis	A.tenbrummelhuis@ovij.nl
Berthold van Benthem	b.vanbenthem@technieknederland.nl ;
Wim Nabbe	nabbewim@gmail.com
Peter Reidsma	p.reidsma@fitourfuture.com
Jur Marringa	jmarringa@regiorivierenland.nl
Joost Straat	JStraat@Innax.nl
Jan Straatman	j.straatman@balance-result.nl
Jiska Kortekaas-Bun	jiska.kortekaas@gmail.com
Afwezig	
Dekker, René	r.dekker@gelderland.nl
Marco Witschge	m.witschge@fitourfuture.com
Rene van Holsteijn	rene.van.holsteijn@wxs.nl
Tjerry Verhoeven	verhoeven@vno-ncwmidden.nl
Frank Koreman	fk@ivbb.nl
Franske van Duuren	vanduuren@kiemt.nl
AScholtens	AScholtens@oldebroek.nl
Rian Kroese	r.kroese@geldersenergieakkoord.nl
Kopie verstrekt aan	

Doel van de bijeenkomst

Doel van het overleg is om:

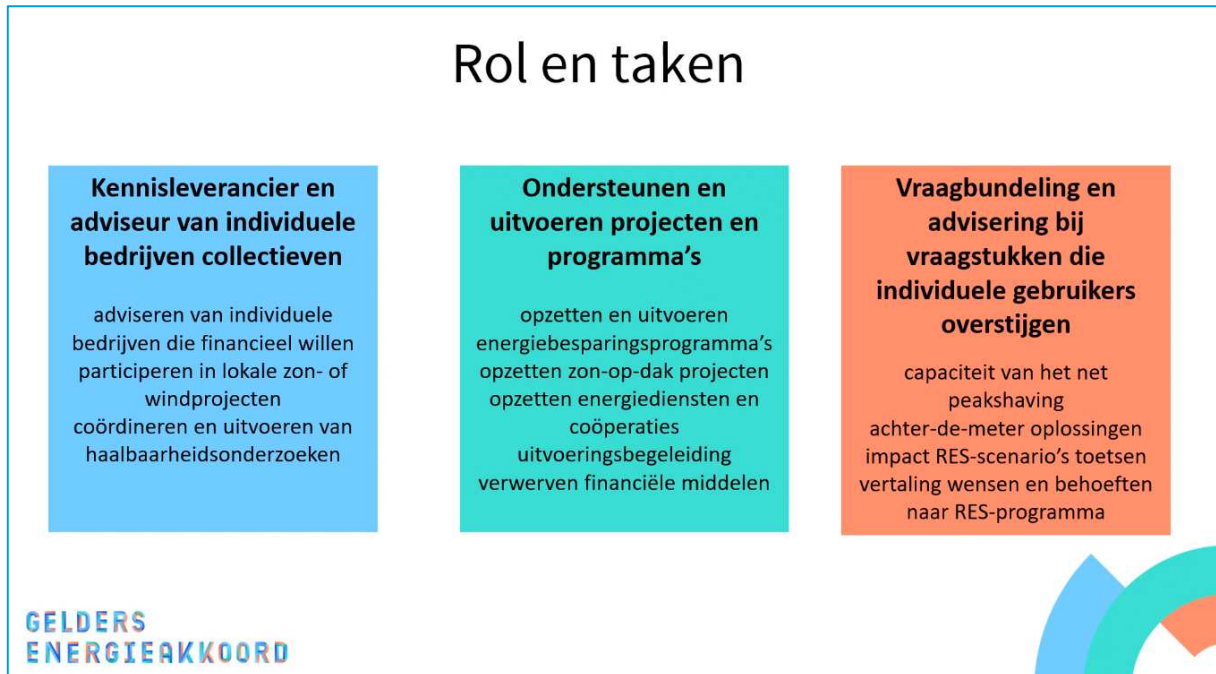
- Elkaar mee te nemen in de uitdagingen van het bedrijfsleven rondom energietransitie en de kans die regionale (of sub-lokale) energie expertisecentra daarin bieden;
- Verder uitwerken van de drie rollen die een expertisecentrum kan hebben (zie onder voor toelichting op werkwijze);
- Bespreken van de vervolgafspraken:
  - Hoe verder per regio?
  - Gesprek provincie over ondersteuning / combi met RES-sen.

Energie expertise centra

De energie expertise centra zouden moeten bijdragen aan:

Het effectief werk maken van de versnelling van besparing en opwek van energie bij het bedrijfsleven in de verschillende regio's in de provincie Gelderland.

De volgende drie rollen/taken worden door de groep overgenomen:

2. Uitwerking

Na een verdere toelichting is in drie groepen uiteen gegaan om dit verder uit te werken.

De uitwerking zou plaats vinden op basis van:

- Een stappenplan (hoe ontzorg je de ondernemer).
- Wat is er nodig, denk aan informatiebronnen, actoren (uitvoering), middelen (assets) en partners.

Kennisleverancier en adviseur van individuele bedrijven en collectieven

Wat zijn de stappen?

1. Aanjagen
  - a. Benoemen van (lokale) successen (liefst lokale "buurtvaders")
2. Beantwoorden vragen
3. Hulp geven om op weg te helpen
4. Doorverwijs en duiden naar informatie
  - a. RVO
  - b. DEB-tool
  - c. Etc.
5. Doorverwijs functie naar energiescan of realisatie

Wat is er nodig?

- Kennis

- Aansluiten op de behoefte van (lokale) ondernemers
- Vertrouwen en onafhankelijk
- Verbinding en (aansluiting op bestaande) (lokale) initiatieven en netwerken
- Samenwerking met ondernemers, ondernemersverenigingen, gemeente, provincie en omgevingsdienst
- Programma verankering (borging continuïteit)
- Inzicht in behoefte
  - o Kansen
  - o Energiegegevens
  - o Waar ligt de noodzaak?

- Gedreven boegbeeld(en)
- (provinciale) backoffice
- Kennis lokale economie en cultuur
- Geld
  - o Voor project kosten
  - o Voor voorfinanciering van maatregelen

Zie voor de input van INNAX ook de presentatie van Joost Straat.

- [Hier beschikbaar](#)

Ondersteunen en uitvoeren projecten en programma's

Vooraf

Het groepje dat met het tweede thema aan de slag ging, kwam in het debat uit op een mengeling van rol 1 en 2. De inbreng had misschien wel meer betrekking op de eerste rol (kennisleverancier individuele bedrijven) dan op rol 2, het ondersteunen van projecten en programma's. Dat had wellicht te maken met het getoonde voorbeeld dat uitlokte om op door te associëren. Bovendien is een krap uur te kort om het gehele pallet te verkennen. Er is daardoor meer gediscussieerd vanuit het perspectief van ondernemers en bedrijfscollectieven, dan vanuit het RES-beleid (ondernemers voelen zich niet verantwoordelijk voor het uitvoeren van overheidsbeleid). Het was wel een zeer levendige discussie van bevlogen betrokkenen. Pas in de staart van de brainstorm kwamen we daadwerkelijk op programma's. Onderstaande neerslag moet gezien worden als een eerste vingeroefening, op basis van een brainstorm. Hier en daar wellicht met een persoonlijke inkleuring. Nadere duiding en uitwerking is nodig.

Afbakening van de rol ondersteunen en uitvoeren projecten en programma's: het gaat hier voornamelijk om programma's voor meerdere bedrijven tegelijkertijd, bijvoorbeeld op een bedrijvenpark of winkelcentrum. Deze tweede rol kan gecombineerd worden met de eerste rol, die betrekking heeft op individuele bedrijven, als onderdeel van een collectieve aanpak.

Wie ondersteun je vanuit de tweede rol: ondernemersorganisaties, bedrijvenparkorganisaties, bedrijfscollectieven.

Diverse notities uit de brainstorm

1. Om ondernemers te bereiken en te betrekken is het nodig om hen proactief aan te spreken.
2. Ondernemers voelen zich eerder aangesproken als ze de 'couleur locale' herkennen. Ze voelen zich het meest aangesproken door lokale geestverwanten (ondernemers uit de buurt, lokale organisaties; denk aan lokale projectteams, expert-café's).

3. Ondernemers laten zich niet overtuigen door algemene verhalen. Ze willen geadviseerd worden door partijen waarvan ze zeker weten dat ze uitsluitend in het belang van de specifieke ondernemer adviseren (onafhankelijk advies = geen direct belang bij de manier waarop het advies wordt opgevolgd).
4. Ondernemers willen niet door jan-en-alleman aangesproken worden op allerlei acties. Ze hechten aan één, vertrouwd aanspreekpunt.
5. Ondernemers hebben behoefte aan ondersteuning in alle fasen van het proces (van bewustmaking tot en met realisatie, en misschien wel daarna als continu proces).
6. Totale ontzorging, inclusief (off balance) financiering spreekt sommige ondernemers aan.
7. Ondernemersverenigingen – al dan niet lokaal/regionaal – willen een actieve rol vervullen, soms inclusief het eigenaarschap van programma's. Ze hebben echter gebrek aan tijd en kennis en daarom behoefte aan (onafhankelijke) deskundigen die hen ondersteunen bij het verwezenlijken van hun ambitie.
8. Voor projecten en programma's is continuïteit van belang vanwege de doorlooptijd van het AIDA-proces inclusief de uitvoering, die bij voorkeur plaatsvindt op natuurlijke momenten. Kortlopende programma's hebben daarom weinig zin.
9. Voor het opzetten van programma's hebben we behoefte aan kwartiermakers die ervaring hebben met het opzetten van programma's.

[Vraagbundeling en advisering bij vraagstukken die individuele gebruikers overstijgen](#)

Route 1 – Business development bij collectieve projecten met opslag, uitwisseling en netbalancering

Wat zijn de stappen?

1. Leadgeneratie en afstemming vanuit expertisecentrum, COP Bedrijventerrein van de toekomst, regionale programma's (regiodeal) en provinciaal programma.
2. Check op voorwaarde van voldoende organisatiegraad bij deze projecten (= basisgroep van bedrijven die investeringsbereid zijn of professioneel parkmanagementbestuur dat dit collectief wil faciliteren).
3. Inventarisatie bij bedrijven naar energetische situatie nu (ist) en gewenste situatie (soll).
4. Op basis hiervan met de participerende bedrijven werken aan:
  - a. Gamification
  - b. Scenario's
  - c. Individuele afspraken
  - d. Ambitieniveau vaststellen collectieve deel (elektriciteit, warmte)
5. Technische engineering
  - a. Individuele bedrijven
  - b. Collectieve voorzieningen
6. Financiële engineering
  - a. Individuele bedrijven
  - b. Collectieve voorzieningen
7. Realisatie

De stappen 2/3/4 kunnen onderdeel uitmaken van de aanpak van een expertisecentrum. Met financiële dekking uit no cure no pay constructies (model bedrijven, gemeente Tiel), in combinatie met subsidie voor nieuwe innovatieve oplossingen (Gelders Klimaatplan).

De stappen 5/6/7 zijn onderdeel van de business case.

Wat is er nodig?

Naast het genoemde onder stap 1:

- Inzet van marktkennis; installateurs en aannemers betrekken.

Route 2 – Uitwerking collectieve vraagstukken, gekoppeld aan de RES

Wat zijn de stappen?

Voorbeeld peakshaving in buitengebied (zon op dak)

1. Bepalen opgave haalbaarheidsonderzoek
2. Kwartiermaker werven
3. In beeld brengen bestaand zon op dak, gewenst zon op dak bij agrariërs
4. Technisch advies over peakshaving om netcongestie te voorkomen
5. Financiële engineering van salderingsregeling en overleg met belanghebbenden over bekostiging
6. Bespreken go / no go, waarna individuele trajecten starten

3. Vervolg

We stellen de volgende vervolgstappen voor.

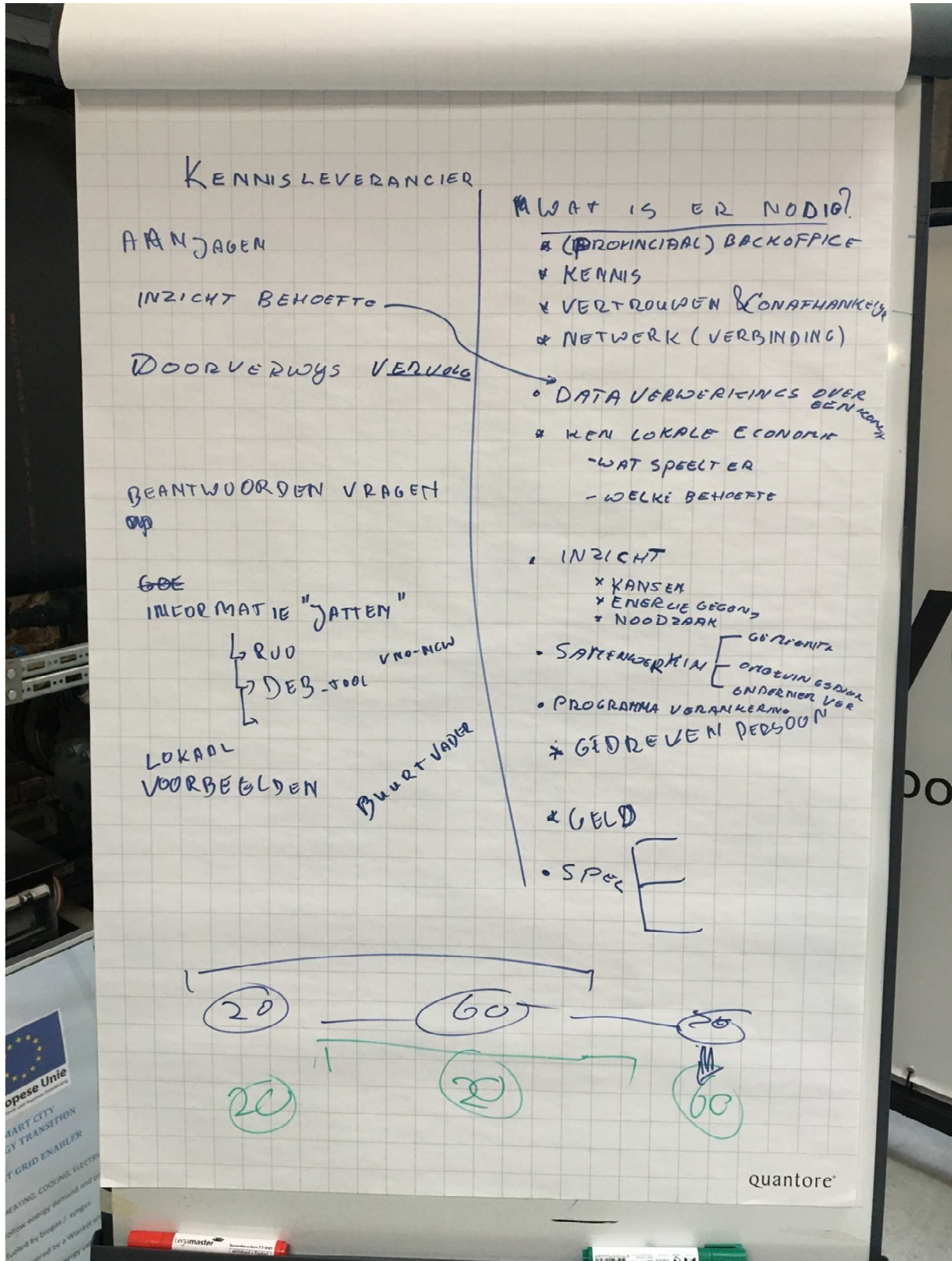
1. Verdere onderbouwing regionale behoefte
 Voorgestelde actie - Een behoeftepeiling onder lokale ondernemersorganisaties zou in onze beleving de bestaande initiatieven vanuit de verenigingen breder en robuuster onderbouwen. Daar zit dan wel de gedachte onder dat lokale ondernemersorganisaties (industriekringen, winkeliersverenigingen, parkmanagement et cetera) een belangrijke intermediaire rol kunnen spelen naar hun achterban, met name in het mobiliseren daarvan. De combinatie van een aantal diepte-interviews, eventueel groeps gesprekken en mentimeter peilingen in de vergaderingen van de regionale ondernemerskoepels (NVOO, SIKa, OCR, FOV, etc) en een korte enquête voor het toetsen van de bevindingen uit de interviews en gesprekken, zou een adequate onderzoeksstrategie kunnen zijn.
 Wie – verzoek aan aanwezigen / afwezigen m.k. om aan te geven wie hieraan mee wil werken
 Wanneer – mei 2021.
 Resultaat – compleet beeld ondernemersverenigingen over support voor nut & noodzaak duurzame aanpak energietransitie bij bedrijven en support voor eigen bijdrage.
2. Gesprek bestuurders ondernemersverenigingen, RES-voorzitters over behoefte en belang van organiseren uitvoerende rol bedrijfsleven in governance RES 2.0.
3. Nadere uitwerking functionaliteiten en ‘Gelderse’ basis.
 Voorgestelde actie – Op basis van de presentatie en dit verslag wordt een aantal scenario’s voor de ‘Energie Expertisecentra’ uitgewerkt in termen van functionaliteiten, koppelingen aan bestaande initiatieven, ambitie en wijze van implementatie. Daarnaast worden een aantal minimale functionaliteiten ten behoeve van de koppeling met de RES-sen uitgewerkt om de daarin opgeschreven doelstellingen te implementeren en de communicatie richting ondernemers over bestaande Gelderse en landelijke regelingen te gaan stroomlijnen. Daarnaast gaan we in gesprek met Techniek Nederland om te bespreken hoe we de uitvoerende partijen maximaal kunnen (ver)binden in de uitvoering.
 Wie – verzoek aan aanwezigen / afwezigen m.k. om aan te geven wie hieraan mee wil werken
 Wanneer – mei en juni 2021.
 Resultaat:
  1. Basisscenario voor minimale inzet om uitvoerende rol bedrijven binnen regio's en RES-sen te borgen
  2. Regionale scenario's voor de regionale business case
  3. Gesprek met provincie over verbinden en communiceren bestaande regelingen richting bedrijven in de regionale scenario's

4. Gesprek met RES-sen over basisscenario en ondersteuning vanuit governance RES 2.0 (zie ook brief RES-sen)
4. Regionaal kwartier maken
Voorgestelde actie – In iedere regio wordt voorgesteld kwartier te maken vanuit een kernteam van 2 of 3 personen met als doel:
  - Ronde langs stakeholders over a) belang, b) wensen c) rol, d) verantwoordelijkheid, e) inbreng van tijd (menskracht) en/of geld
  - Keuze en uitwerking regionaal scenario
  - Verkennen regionale en lokale financiersbronnen en de koppeling met bestaande functies
  - Uitwerken governance en begrotingWie – verzoek aan aanwezigen / afwezigen m.k. om aan te geven wie hieraan mee wil werken
Wanneer – juni, juli, augustus, september 2021
Resultaat – regionale business case en plan van aanpak
Bekostiging deze fase – vanuit regio's
5. Start of stop regionale programma's

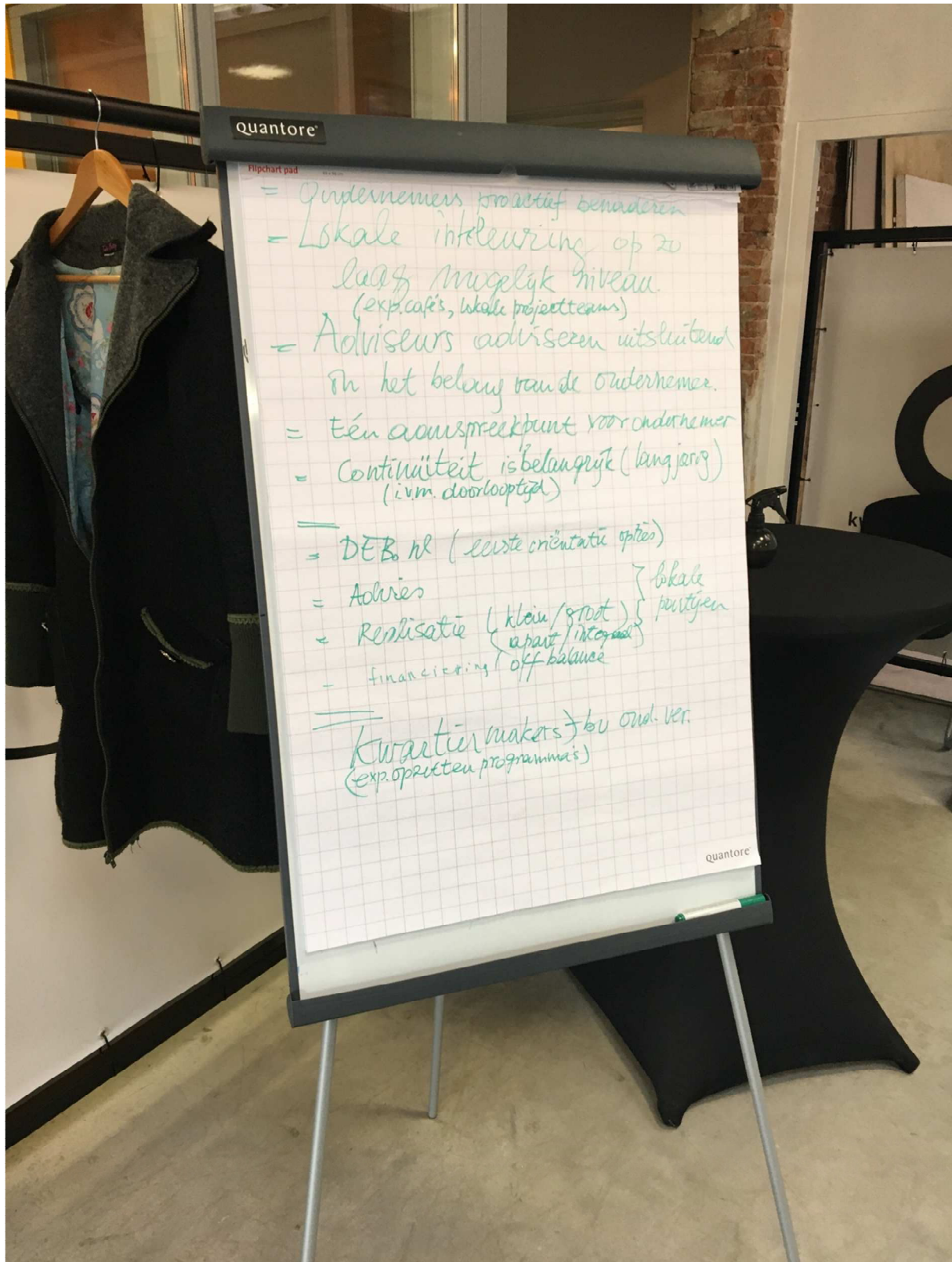
Met vriendelijke groet,

Joost Straat, Christian Lorist en Jan Straatman

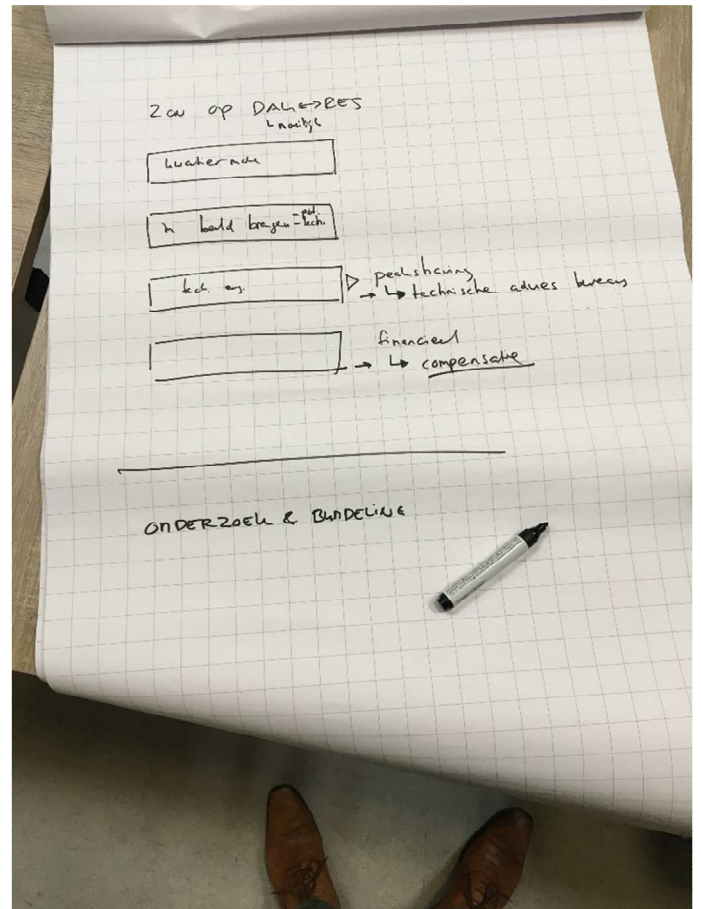
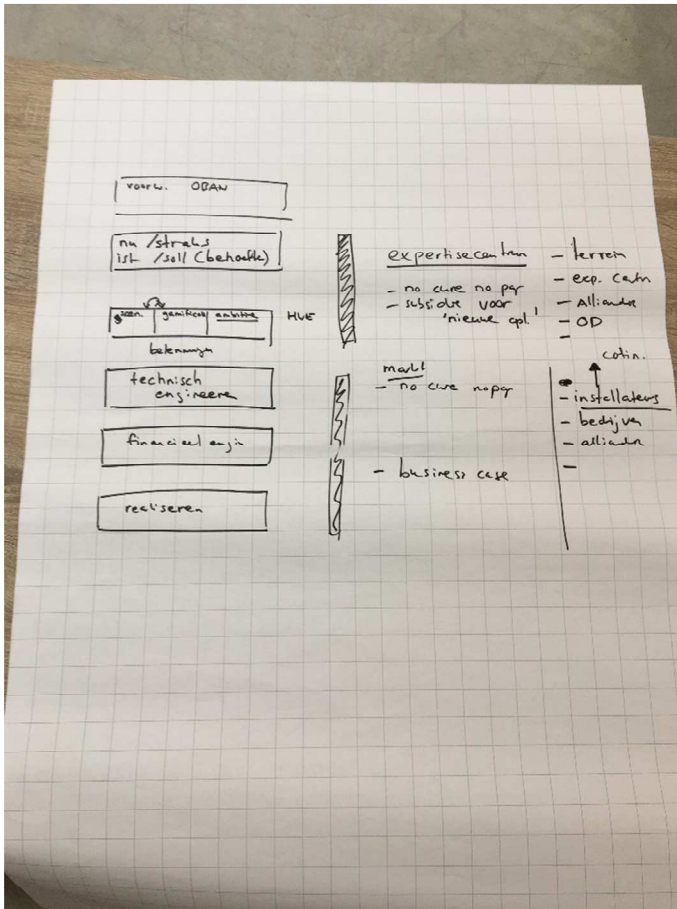
Bijlage 1 Kennisleverancier en adviseur van individuele bedrijven en collectieven

Bijlage 2 Ondersteunen en uitvoeren projecten en programma's

Bijlage 3 Vraagbundeling en advisering bij vraagstukken die individuele gebruikers overstijgen

SAMENVATTING VRAGENLIJST STIMULERINGSPROJECTEN ENERGIEBESPARING BIJ BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

Respondenten:

1. Energie Samen Rivierenland (West Betuwe)
2. Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector
3. Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular
4. Groene Alliantie de Liemers
5. Energie Noord-Veluwse bedrijven
6. Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststoffindustrie
7. Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring
8. Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld

Antwoorden (samengevat)

1. Wat zijn de positieve dan wel negatieve (maatschappelijke, economische, ruimtelijke?) effecten van het project?

Energie Samen Rivierenland

Maatschappelijk: Bedrijven die bereid zijn te investeren in energiebesparing en de informatie daarover te delen.

Economisch: Voor de meeste bedrijven investeringen met een terugverdientijd van gemiddeld 5 jaar.

Ruimtelijk: Geen idee.

Nadelen: Nog niet gevonden.

Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector

Hoewel nog onvoldoende harde cijfers bekend zijn, kan wel gesteld worden dat de energiebesparing over 4 jaar rond de 12% ligt, CO2-besparing 13% en kostenreductie 11%.

Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular

- a. Opbouw van gestructureerde aandacht voor energie- en milieumaatregelen binnen 8 Arnhemse zorgorganisaties
- b. Inplannen van alle erkende maatregelen energiebesparingen, en ambities voor vervolg richting 50% CO2 reductie

Groene alliantie de Liemers

Verbinding en samenwerking met gemeenten, ondernemersverenigingen, omgevingsdienst en diverse bedrijven (accountants, installateurs....)

Energie Noord-Veluwse Bedrijven (ENVB)

Meer ondernemers krijgen zicht op mogelijkheden om energie te besparen in eigen bedrijfsvoering;

Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststoffindustrie

Positief: deelnemende bedrijven komen echt in beweging. De energiescan draagt ertoe bij dat bedrijven inzicht krijgen en keuzes kunnen maken, die voorheen vaak niet worden gemaakt.

Negatief: de kleinere rubber en kunststof bedrijven zien energie nog niet als een probleemvraagstuk, of hebben het gevoel voldoende actie te hebben genomen. Ook van handhaving merken zij weinig.

Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring

De trekker van het initiatief is de ondernemersvereniging waardoor er een binnen de ondernemers een gedragen positieve bewustwording ontstaat dat het goed is om energie te besparen.

Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld

De doelstelling is voor individuele bedrijven te komen tot advies en plan van aanpak gericht op besparing op en verduurzaming van energie. Deze bedrijven collectief te ondersteunen bij de planning en uitvoering van de maatregelen.

2. Hoeveel energiescans heeft u in uw projectplan opgenomen en hoeveel scans zijn er momenteel uitgevoerd?

Energie Samen Rivierenland

144 opgenomen, voor heel Rivierenland.

24 uitgevoerd, voornamelijk in West Betuwe.

4 reeds getekend, nog op te starten.

Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector

In totaal hebben in 2019 34 Gelderse bedrijven ingetekend, waarbij bij allen een energiescan heeft plaatsgevonden.

Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular

8 scans uitgevoerd

Groene alliantie de Liemers

200 opgenomen, 80 uitgevoerde scans

Energie Noord-Veluwse Bedrijven (ENVB)

100 resp. 71

Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststofindustrie

In totaal zijn er in 2019 bij 8 bedrijven energiescans uitgevoerd.

Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring

In Barneveld betreft het plan 100 scans. Minder dan 10 uitgevoerd (Corona).

In Wageningen zijn in 2017-2019 187 scans uitgevoerd. Het eerste project voor stimulering energiebesparing bij bedrijven en instellingen is afgerond.

Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld

Er zijn inmiddels 45 energie-scans uitgevoerd, vraag ligt bij de provincie om de nog onbenutte capaciteit (van 100 opnames) te benutten in een omgeving rond 't Werkveld en in Vorden.

3. Kunt u aangeven hoeveel van de bedrijven of instellingen vervolgens ook 1 of meerdere maatregelen uit de energiescan daadwerkelijk hebben uitgevoerd?

Energie Samen Rivierenland

Bijna ieder bedrijf dat meedoet heeft tenminste één maatregel doorgevoerd. De meeste bedrijven 2 of meer. Van 2 bedrijven moet ik dit nog navragen.

Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector

Op basis van de laatste bijeenkomst in eind 2019 bleek dat ruim 80% actief aan de slag was gegaan met het uitvoeren van energiebesparingsacties.

Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular

8 organisaties

Groene alliantie de Liemers

Nee, nog niet. We gaan dat de komende maanden verzamelen

Energie Noord-Veluwse Bedrijven (ENVB)

Niet volledig. Er is geen subsidie uitgekeerd als onderdeel van dit project dat bestaat uit een scan met aanvullend de mogelijkheid van financiële bijdrage als maatregelen worden uitgevoerd.

Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststoffindustrie

Alle bedrijven die onderzocht zijn hebben een aantal maatregelen uitgevoerd. Sommige maatregelen werden zelfs ter plekke al uitgevoerd, dat gaat dan vaak om good housekeeping maatregelen (DBO). De technisch geavanceerdere maatregelen worden veelal gekoppeld aan een natuurlijk moment (vervangingsmoment).

Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring

Wageningen:

Gebouwen	EML check	zonPV scan	Energiescan	EPA-U labeladvies	Zon op bedrijfsdak deelname	Restwarmte belangstelling	Maatregelen uitgevoerd
187	48	29	143	19	18	18	76

Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld
Opvolgende activiteiten zijn door plm. 90 % van de bedrijven uitgevoerd.

4. In hoeverre sluit het projectplan aan bij de realiteit? Kunt u minimaal 1 positieve en 1 negatieve ervaring benoemen

Energie Samen Rivierenland

Het bereiken en motiveren van organisaties blijkt veel ingewikkelder dan vooraf ingeschat. Het onderwerp is voor veel organisaties divers en complex; inzicht en een planning helpt ze op weg.

Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector

Bedrijven zitten te wachten op een concreet uitgewerkt implementatietraject. Alleen het uitvoeren van een scan is daarbij onvoldoende. Begeleiding bij uitvoering van acties en het opleiden van medewerkers is daarbij essentieel gebleken.

Door de overheid voorgeschreven verplichte maatregelen sluiten niet altijd aan op de reële bedrijfssituatie. Vandaar dat in veel gevallen de directies met de omgevingsdienst afspraken moet maken over de planmatige uitvoering van maatregelen.

Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular

- a. Aansluiting bij de landelijke green deal zorg
- b. Voldoende kennis, kunde en motivatie van de contactpersoon die het project oppakt is randvoorwaarde

Groene alliantie de Liemers

De aanpak ontzorgt bedrijven en ondersteunt t/m uitvoering maatregelen en monitoren energie. Soms leidt het tot hogere ambities bij bedrijven.

De aandacht bij de doelgroep is moeilijk te winnen voor dit onderwerp en deze aanpak. De focus ligt op andere thema's en belangen.

De samenwerking tussen gemeenten, omgevingsdiensten, ondernemersverenigingen en Groene Allianties in één gezamenlijke aanpak en één gezamenlijke, afgestemde communicatie, laat nog steeds erg te wensen over.

Energie Noord-Veluwse Bedrijven (ENVB)

Positief: aansluitend bij meldplicht voor ondernemingen boven bepaald energieverbruik

Negatief: te kortdurend, te strak afgebakend; niet aansluitend bij planning ondernemers; dus onvoldoende permanente aanwezigheid/beschikbaarheid

Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststoffindustrie

Positief: de deelnemende bedrijven zijn allen zeer enthousiast over de inhoud van de energiescan

Negatief: het werven van deelnemers kost veel meer tijd dan vooraf geraamd.

Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring

Er is naar mijn mening te vaak en te veel aandacht voor het opwekken van duurzame energie, terwijl het naar mijn mening ook gaat om het voorkomen van verspilling en het verhogen van de efficiënt gebruik.

Ondertussen is ook wet en regelgeving en handhaving steeds duidelijker over het nemen van energiebesparende maatregelen. In een groot aantal gevallen wordt er gestimuleerd wat ook verplicht is. Bij een vervolg zou voor de ondernemers met een energieverbruik lager dan de informatieplicht energiebesparing zou een dergelijke stimuleringsregeling extra nut kunnen hebben omdat daar niet via het activiteitenbesluit dergelijke besparingen worden afgedwongen.

Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld

Een positieve ervaring betreft het enthousiasme waarmee de adviezen ontvangen zijn.

Een negatieve ervaring is de enorme energie en tijd, die voortdurend weer gestoken moet worden in het op gang brengen en houden van de resp. processtappen en de energie en tijd, die nodig is voor het vinden en binden van deelnemers.

5. Wat zijn uw ervaringen met het aanvragen van de subsidie? Positief dan wel negatief. Licht uw antwoord toe.

Energie Samen Rivierenland

Het aanvragen was veel werk. De raming van de besparing van het project is in mijn ogen nogal arbitrair. De behandeling en afhandeling is verder juist eenvoudig.

Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector

Wat ik wel kan stellen is dat er vanuit de partners geen negatieve geluiden zijn ontvangen. In tegendeel: in het voortraject stelde de provincie zich erg coöperatief op.

Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular

Groene alliantie de Liemers

Gaat goed, directe contacten, goede inhoudelijke afstemming.

Energie Noord-Veluwse Bedrijven (ENVB)

Positief over de mogelijkheid en medewerking aan het verlengen van de projectduur. Ook over de medewerking toen het contact via eHerkenning nog niet goed werkte.

Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststofindustrie

Positief over het algemeen. Flexibele opstelling.

Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring

Positief, de aanvraag wordt goed begeleid. Ook tijdens de uitvoering kan er goed overlegd worden.

Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld

De afstemming met alle resp. stakeholders in het voorveld was tijdrovend en complex.

De afstemming met de vertegenwoordiger van de provincie vergde ook de nodige stappen en doorlooptijd, maar leidde vervolgens wel tot een snelle toekenning.

6. Wat zou u willen dat er bij (de voorbereiding van) een eventuele volgende subsidieaanvraag anders/beter gaat?

Energie Samen Rivierenland

De informatieplichtgrens is lastig; ondernemersverenigingen en gemeentes denken niet zo ne willen al hun leden kunnen helpen.

Een glijdende schaal met 3 of 4 tredes – zou dat kunnen ondervangen.

Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector

1. Er zal veel meer aandacht naar integrale/hybride aanpak moeten zijn (meer dan scans).
2. Het is wenselijk om hogere subsidiebedragen per bedrijf af te geven.
3. De handhaving zou veel gericht bedrijven moeten stimuleren om zich aan te sluiten bij een provinciaal initiatief (wortel-stok-methode).

Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular

Ruimte voor de aanvrager om eigen kosten op te voeren.

En een aanpak eisen in lijn met klimaatakkoord met meer ambitie, de van eisen voor de scan voor de erkende maatregelen zijn thans wettelijke eisen en subsidie om te volden aan de wet is een beetje vreemd.

Groene alliantie de Liemers

Leg meer integrale relaties tussen E-besparen, E-delen, E-opwekken, individueel en collectief. Honoreer vertrouwen en de ruimte die er nodig is aan 'procesgeld' (het is een arbeidsintensief en zoekend gebeuren).

Energie Noord-Veluwse Bedrijven (ENVB)

Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststoffindustrie

Er zou meer aandacht en tijd moeten worden ingeruimd voor het werven van bedrijven in subsidie aanvragen

Het subsidie bedrag is nu te beperkt per bedrijf. De hoogte vormt niet de doorslaggevende factor om deel te nemen

Parallele handhaving en voorlichting/werving zou deelname aan dit soort subsidietrajecten meer moeten stimuleren.

Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring

Een verandering naar stimulering van vooral bedrijven die niet onder het activiteitenbesluit verplicht zijn om energiebesparende maatregelen te nemen.

Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld

Collectieve support van de individuele deelnemers (ondersteuning bij opstellen pva's, aanvragen en beoordelen van offertes, begeleiding bij de uitvoering en daarvoor op een slimme wijze de krachten bundelen.

Maar zeker ook veel meer ruimte (en daarmee stimulansen) voor analyse, ontwikkeling en uitvoering van collectieve maatregelen, die door een collectiviteit (bij voorkeur met deelname van ondernemers van het bedrijventerrein zelf).

- 7. Met de huidige subsidieregeling is het mogelijk om bedrijven en instellingen inzicht te geven in hun energieverbruik en een overzicht te krijgen in te nemen maatregelen om energie te gaan besparen. Wat zou volgens u eventueel nog meer nodig zijn om bedrijven te faciliteren richting de volgende stap, namelijk het daadwerkelijk investeren in de erkende energie besparende maatregelen?**

Energie Samen Rivierenland

Monitoring voorwaardelijk maken, met een vervolgmeting?

Energiebesparing en duurzame energie in de Creatieve sector

Bedrijven zijn echter veel meer toe aan monitoring/benchmarking en verankering van energiezorg in de bedrijfsvoering (energiemanagement). Daarnaast willen bedrijven zich meer richten op CO2-reductie. Om dit te bereiken is maatwerkinstrumentarium nodig die per sector moet worden vastgesteld. De Creatieve Industrie is daar nu aan toe. Het zou een mooi gebaar zijn als Gelderland – als voorloper in energiebeleid – een handreiking zou willen doen

om dit verder te ontwikkelen en de deelnemende bedrijven een vervolg te kunnen aanbieden.

Milieu Platform Zorgsector & Stichting Stimular

Ontzorgen bij offerteaanvragen en de beoordeling daarvan aandacht voor klimaatneutraal ondernemen.

Groene alliantie de Liemers

Laat in de procesaanpak het 'realiseren van maatregelen' en controleren van de voortgang en de effecten opgenomen worden.

Energie Noord-Veluwse Bedrijven (ENVB)

Bovendien: sommige energiebesparing resp. Het terugdringen van CO2 is wellicht effectiever elders in de keten waarin het bedrijf actief is. Medewerking aan het mogelijk maken van die verbetering zou ook moeten meetellen.

Energiebesparing en duurzame energie in de Rubber & Kunststofindustrie

Vanuit handhaving zouden de door de overheid gestimuleerde projecten beter ondersteund moeten worden, door bedrijven te stimuleren deel te nemen aan die projecten

Wageningen Werkt Duurzaam & Energieloket ondernemers Gemeente Barneveld & Barneveldse Industriële Kring

Wij hebben een "marktplaats" ingericht waarbij een ondernemer op basis van de openstaande maatregelen één of meerdere leveranciers kan contacteren voor het daadwerkelijk realiseren van de maatregelen.

Energiebesparings- en verduurzamingsproject Bedrijven(terrein) Vorden, 't Werkveld

Ik mis in het veld de pro-actieve support van de organisaties, die professioneel verantwoordelijk zijn voor productie- en distributie van energie.

Ook de omgevingsdienst is een belangrijke partij, die zich meer zou moeten kunnen profileren binnen deze thematiek.